

MONITORING EU europoslance Hynka Fajmona

ZÁŘÍ / ŘÍJEN 2007

PETRA KUCHYŇKOVÁ, ONDŘEJ KRUTÍLEK, IVETA FRÍZLOVÁ

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY

BRNO 2007

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY (CDK)

- nezávislá, nezisková vzdělávací a kulturní organizace založená ve formě občanského sdružení v srpnu 1993 v Brně
- navazuje na některé starší iniciativy, jež souvisejí s rozvojem nezávislých aktivit a vydáváním samizdatových časopisů před listopadem 1989

Činnost

- publikační a vydavatelská činnost (od založení CDK přes 200 vydaných knih)
- vydávání periodik *Revue Politika* (nástupce někdejší *Revue Proglas*) a *Proglas* (nástupce časopisu *Teologie & Společnost*)
- odborný servis různým složkám veřejné správy
- pořádání přednášek, seminářů a konferencí

Struktura CDK

CDK se člení na dva relativně svébytné, přesto však vzájemně intenzivně komunikující instituty: **Institut pro politiku a kulturu (IPK)** a **Institut křesťanských studií (IKS)**. Vedle obou institutů provozuje také vlastní nakladatelství a typografické studio. Vrcholným řídicím orgánem je Rada CDK, jejíž rozhodnutí realizuje výkonný ředitel.

Personální složení Rady CDK

Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D.	předseda CDK
Ing. Zdeněk Granát	finanční ředitel CDK a jednatel
doc. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D.	ředitel IKS a jednatel
František Míks	ředitel IPK a jednatel
PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.	výkonný ředitel CDK

Kontakt

Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)

Venhudova 17, 614 00 Brno, Česká republika

cdk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 801, www.cdk.cz

INSTITUT PRO POLITIKU A KULTURU (IPK)

Činnost

- vydávání *Revue Politika*
- vydávání knih z oblasti společenských věd
- pořádání konferencí, seminářů a přednášek
- analýza evropské legislativy a politiky
- podpora demokracie v zemích s nedemokratickou minulostí

Revue Politika

- exkluzivní pravicový měsíčník pro politiku, společnost a kulturu vycházející nepřetržitě již osmnáctým rokem
- podává neotřelý, fundovaný a realistický pohled na dění u nás i v zahraničí
- nabízí komentáře, analýzy a eseje nejlepších českých autorů (politologů, historiků, sociologů, ekonomů, právníků a publicistů) a nejzajímavější překlady z prestižních zahraničních časopisů
- pravidelně informuje o knižních novinkách týkajících se politiky a všeho, co s ní souvisí
- UKÁZKOVÉ ČÍSLO ZDARMA!

Konference, semináře a přednášky

IPK pořádá – samostatně či v součinnosti s některou z akademických nebo neziskových institucí a nadací – odborné konference, semináře či přednášky. Našimi nejčastějšími partnery jsou Filozofická fakulta, Fakulta sociálních studií a Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Analytická činnost

- IPK má vytvořenu síť kontaktů na kvalitní a erudované právníky, politology, ekonomy a další odborníky, která umožňuje zajistit vypracování odborných analýz a návrhů zákonů téměř na jakékoli téma
- IPK zprostředkovává vazbu mezi politickou reprezentací a akademickým prostředím
- od roku 2002 IPK příležitostně vypracovává odborné analýzy a návrhy zákonů pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR

Analýza a monitoring EU

V roce 2004 v rámci IPK vzniklo z iniciativy poslance Evropského parlamentu Hynka Fajmona (EPP-ED/ODS) oddělení pro analýzu evropské legislativy a politiky, jehož posláním je:

- zajišťování pravidelného měsíčního monitoringu evropské legislativy
- provádění analýz vybraných legislativních problémů
- pravidelné zprostředkovávání výsledků práce prostřednictvím médií

Spolupráce s EPP-ED

Od roku 2003 IPK spolupracuje s poslaneckou frakcí EPP-ED v Evropském parlamentu. V rámci této spolupráce:

- organizuje konference na nejruznější společensko-politická témata (např. perspektivy EU, cesta České republiky do EU)
- vydává odborné publikace (např. sborník *Cesta České republiky do Evropské unie*)
- zajišťuje vydávání informačních brožur seznamujících širokou veřejnost s problematikou EU (např. *Co byste měli vědět o Evropském parlamentu, Evropská unie a vaše město/obec, Čeští zemědělci a Společná zemědělská politika Evropské unie*)
- vydává přílohy časopisu *Revue Politika* (např. *EPP-ED a evropská politika, EPP-ED a evropská ústava, EPP-ED po rozšíření EU, EPP-ED a liberalizace světového obchodu, EU a její východní sousedé*)

Součástí *Revue Politika* je i rubrika Evropské stránky, kde jsou prezentovány komentáře, analýzy a překlady zahraničních článků týkající se problémů projektu evropské integrace.

Podpora procesů demokratizace

IPK realizuje zahraniční projekty, v jejichž rámci se snaží podporovat procesy demokratizace v zemích, které mají aktuální zkušenost s nedemokratickým režimem. Pro tyto projekty hledá finanční podporu jak u zahraničních, tak i u domácích organizací a institucí.

- v letech 2004–2005 se uskutečnil projekt „Democratic Institution Building Process in Transition – Lessons from the Czech Republic“ zaměřený na podporu demokratizačních procesů v Iráku
- v roce 2006 proběhl projekt „Jak končí starý režim a začíná nový; čeho se vyvarovat a co podpořit?“ zaměřený na podporu demokratizace na Ukrajině

Personální složení IPK

František Mikš	ředitel
PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Kateřina Hloušková	odborný pracovník
PhDr. Pavel Pšeja, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Petra Kuchyňková	analytik
Mgr. Ondřej Krutílek	analytik
Bc. Iveta Frízlová	analytik-asistent

Kontakt

Institut pro politiku a kulturu (IPK)
Centra pro studium demokracie a kultury (CDK)
Venhudova 17, 614 00 Brno, Česká republika
ipk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 805
www.cdk.cz/ipk

PROFILY AUTORŮ

Mgr. Petra Kuchyňková

V CDK působí jako analytička evropské legislativy od září 2004. Vystudovala obor mezinárodní vztahy a evropská studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, kde v současnosti postgraduálně studuje obor politologie se zaměřením na mezinárodní vztahy. V rámci své odborné činnosti se věnuje především aktuálnímu dění v Evropské unii, společné zemědělské politice Evropské unie a východní dimenzi vnější politiky Evropské unie. K oblastem jejího odborného zájmu náleží též otázky současné ruské zahraniční politiky se zaměřením na rozvoj vztahu Rusko – Evropská unie.

Mgr. Ondřej Krutílek

V CDK působí jako analytik evropské legislativy a redaktor od září 2004. Od ledna 2005 výkonný redaktor *Revue Politika*. Vystudoval magisterský program mezinárodní vztahy a evropská studia a bakalářský program politologie na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, kde v současnosti postgraduálně studuje politologii se zaměřením na evropská studia. Autor řady odborných textů. Pravidelně publikuje v tištěných médiích.

Bc. Iveta Frízlová

V CDK působí jako analytik-asistent. Vystudovala bakalářský program anglický jazyk a literatura na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Na Fakultě sociálních studií MU v současnosti studuje bakalářský program politologie a mezinárodní vztahy a navazující magisterský program evropská studia.

Navštivte
internetové stránky
www.hynekfajmon.cz

HYNEKFAJMON

POSLANEC EVROPSKÉHO PARLAMENTU ZA ODS

OBSAH

Executive summary	6	II. Aktuální problémy	21
I. Projednávaná legislativa (vybrané oblasti)	13	2.1 Budoucnost EU	21
1.1 Evropský parlament	13	Reformní smlouva – obsah návrhu	21
Zpráva o zdrojích konvenční energie	13	Reformní smlouva – politická debata a otázka referenda	24
Třetí železniční balík	13	2.2 Euro a Pakt stability a růstu	25
Směrnice o spotřebitelských úvěrech	14	Rozpočtová doporučení pro ČR	25
1.2 Evropský soudní dvůr	14	2.3 Financování EU	26
Soudní rozhodnutí ve věci Microsoft	14	Rozpočet 2008	26
1.3 Komise	15	2.4 Rozšiřování EU	27
Financování projektu Galileo	15	Turecko	27
Liberalizace trhů s energiemi	15	2.5 Zemědělství	28
Zelená kniha o městské dopravě	17	Střednědobá revize SZP (health check)	28
Návrh směrnice o zlepšení přenositelnosti nároků na penzijní připojištění	17	Změny v sektoru cukru a cukrovarnictví	29
Návrh směrnice o přeshraniční zdravotnické péči	18	III. Přehled klíčových hlasování EP a hlasování skupiny ODS v EP	31
Společný konsolidovaný základ podnikové daně	18	IV. Slovníček	32
1.4 Rada	19	V. Schémata rozhodovacích procedur	34
Nařízení o udělování kontraktů pro zajišťování veřejné dopravy	19	Schéma konzultační procedury	34
Liberalizace poštovních služeb	20	Schéma procedury spolupráce	35
		Schéma spolurozhodovací procedury	36
		Schéma rozpočtové procedury	37

EXECUTIVE SUMMARY

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 Evropský parlament

Zpráva o zdrojích konvenční energie

- Výbor EP pro průmysl, výzkum a energetiku 12. září schválil Reulovu zprávu o zdrojích konvenční energie.

Pozadí

- Zpráva formálně reagovala na tři sdělení Komise z ledna 2007, jež se týkaly udržitelné produkce energie z fosilních zdrojů, budoucího jaderného programu EU (ve smyslu využití jaderné energie) a tzv. technologického plánu pro strategickou energii.

Obsah zprávy

- Zpráva zdůraznila význam fosilních paliv a jaderné energie pro zajištění základních potřeb (ekonomiky) EU a (poněkud paradoxně) i pro naplnění vytčených cílů týkajících se snižování produkce skleníkových plynů (zejména pak CO₂).
- Reakce aktérů a hodnocení
- Na přijetí zprávy reagovaly zprvu téměř výhradně pouze organizace, jejichž činnost je zaměřena proti využívání jaderné energie a energie z fosilních paliv.
- V kontrastu k jejich tvrzením je reálně existující situace, která jednoduše neumožňuje, aby se EU do budoucna vzdala vlastních (relativně snadno dostupných) energetických zdrojů.

Další vývoj

- Do konce roku 2007 se počítá s předložením konkrétních legislativních návrhů ze strany Komise, jež by se měly pokoušet řešit uvedené otázky.

Třetí železniční balík

- Plénum EP 25. září schválilo kompromis přijatý v červnu stran tzv. železničního balíku tří nových norem. Vzhledem k tomu, že šlo fakticky o potvrzení výsledku z dohodovacího výboru, neočekávaly se v tomto směru žádné komplikace.

Obsah

- Cestující na železnici budou mít podle nového nařízení od roku 2009 v celé EU zaručena základní minimální práva, pokud jde např. o závazky přepravníků, jejich odpovědnost za zavazadla či cestující se sníženou mobilitou, a to nejen na mezinárodních linkách, ale i na linkách vnitrostátních.
- Pokud jde o směrnici o liberalizaci železniční dopravy, mezinárodní linky budou principiálně otevřeny konkurenci od 1. ledna 2010; vnitrostátních linek se směrnice přímo nedotýká, byť poměrně přesně určuje pravidla pro tzv. kabotáž, resp. využití mezinárodních linek při vnitrostátní přepravě.
- Reakce aktérů a další vývoj
- Rada železniční balík odsouhlasila 26. září. Organizace CER zastupující evropské železnice výslednou podobu balíku přivítala, především pak ocenila možnost výjimek, jejichž aplikace je relativně důležitá pro jednotlivé nové členské státy.

Směrnice o spotřebitelských úvěrech

- Výbor EP pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele v říjnu poté, co Rada 26. září (po pětileté debatě) přijala (za nesouhlasu Nizozemska a Řecka a za abstence Belgie a Lucemburska) svůj společný postoj, projednával dlouhodobě kontroverzní návrh směrnice o spotřebitelských úvěrech.

Legislativní pozadí a obsah návrhu

- Rada našla shodu nejen ve věci inzerování spotřebitelských úvěrů, informování spotřebitelů, ale i stran roční procentní sazby nákladů a podmínek, za nichž by mělo být možné od úvěru odstoupit, popř. jej předčasně doplatit.
- Sporné body a reakce aktérů
- Nejspornějším bodem celé debaty zůstává fakt, že problematika poskytování spotřebitelských úvěrů je v 99 % případů otázkou národní, resp. že přeshraniční poskytování spotřebitelských úvěrů se na celkovém objemu podílí pouhým 1 %.

Další vývoj

- Plénum EP by se mělo celou problematikou zabývat nejdříve v lednu 2008.

1.2 Evropský soudní dvůr

Soudní rozhodnutí ve věci Microsoft

- Soud první instance 17. září prakticky ve všech směrech potvrdil rozhodnutí Komise z března 2004 uvalit na firmu Microsoft pokutu ve výši 497 mil. €. Přijaté rozhodnutí představuje podle mnoha expertů precedens, na jehož základě bude možné sankcionovat i jiné subjekty (ne nutně působící v oblasti IT).

Pozadí, obsah a sporné body

- Komise přijala rozhodnutí sankcionovat Microsoft kvůli údajnému zneužití dominantní pozice na trhu, a to hned ve dvou ohledech – v oblasti interoperability na poli serverů a v oblasti přehrávačů multimédií.

Reakce aktérů a hodnocení

- Ihned po zveřejnění soudního rozhodnutí Komise ocenila přístup soudu, stejně jako fakt, že ve věci zneužívání dominantního postavení zůstává jeho názor po dlouhá desetiletí konstantní. Podobně se vyjádřila i organizace Free Software Foundation Europe či ECIS. Zcela opačný postoj vyjádřil pochopitelně samotný Microsoft a rovněž americká vláda.
- Na sporu je zaznamenáníhodná nejen výše výsledné sankce, ale především fakt, že Komise ani v jeho průběhu, ani po jeho završení nepředložila dostatečné argumenty pro to, že Microsoft svého dominantního postavení skutečně zneužil.

Další vývoj

- Microsoft doposud nedal jednoznačně najevo, zda se proti rozhodnutí Soudu první instance odvolá, či ne. Bez ohledu na to ovšem platí, že v případě nesouladu jeho kroků s požadavky soudu může být pokutován znovu, a to až do výše 1 mld. €.

1.3 Komise

Financování projektu Galileo

- Komise 19. září prezentovala svůj návrh řešení ve věci financování projektu Galileo poté, co se nenaplnil záměr kofinancování ze soukromých zdrojů.

Obsah

- Komise do roku 2013 počítá s plným financováním z rozpočtu EU, čímž automaticky odsunula do pozadí variantu pozdějšího zapojení soukromých investorů, popř. přímých příspěvků ze strany členských států EU.

Hodnocení

- Výsledné řešení lze za stávající situace považovat za jediné možné. Nic to však nemění na kontroverzní povaze projektu Galileo (spočívající nejen v jeho zaměření proti americkému GPS, ale i v jeho institucionálním zázemí) a na tom, že v důsledku bude do roku 2013 financován z prostředků, jimiž do rozpočtu EU dříve přispěly jednotlivé členské státy – bez garance toho, že projekt bude komerčně úspěšný (nebo alespoň „obhajitelný“).

Další vývoj

- Předložený návrh podléhá spolurozhodovací proceduře Rady a EP.

Liberalizace trhů s energiemi

- Komise 19. září oficiálně zveřejnila dlouho očekávaný (a v monitorinzích již dříve avizovaný a analyzovaný) balík návrhů, jejichž cílem má být liberalizace trhů s energiemi v rámci celé EU.

Obsah

- Balík obsahuje návrh směrnice, jímž se mění směrnice 2003/54 a 2003/55 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a plynem, návrh nařízení o zřízení Agentury pro kooperaci energetických regulátorů a návrh novelizace nařízení 1228/2003 a 1775/55 o podmínkách přístupu do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou a plynem.

Sporné body

- Centrálním prvkem záměru Komise je návrh na vlastnické oddělení produkce a distribuce elektřiny a plynu (tzv. unbundling). Důvodem je tvrzení, že firmy produkující a distribuující energie současně efektivně zabraňují vstupu dalších (nových) hráčů na trh.
- V celé debatě se objevuje ještě jeden zásadní sporný bod: zda unbundling provést prioritně v oblasti elektřiny, nebo i v oblasti plynu. Obecně řečeno platí, že unbundling v druhé z oblastí má především mezi členskými státy (ale např. i v rámci EP) výrazně menší podporu.

Reakce aktérů

- Ihned po zveřejnění balíku se objevily první reakce. Mezi jeho kritiky patřili především aktéři, již odmítají unbundling. Právě otázka unbundlingu a postoj k ní formovaly názory na balík jako celek.
- Pokud jde o postoj ČR, vzhledem k tomu, že Komise ve výsledné podobě návrhu připustila i možnost vytvoření tzv. nezávislého systémového operátora, její pozici lze označit za „smířlivější“. Jak ministerstvo průmyslu a obchodu,

tak ani ČEZ se nestavějí proti jednotné regulaci trhu s energiemi v EU, ovšem za předpokladu, že ve výsledku dojde k efektivnímu propojení příslušných přenosových soustav (nezbytných k distribuci energií).

Další vývoj

- V současnosti neexistuje přesný harmonogram projednávání zveřejněného balíku. Předpokládá se však, že po jeho schválení budou mít jednotlivé členské státy 18 měsíců na jeho implementaci s tím, že samotný unbundling by se měl realizovat po roce od ukončení implementační lhůty.

Zelená kniha o městské dopravě

- Komise 25. září zveřejnila dlouho očekávanou Zelenou knihu o městské dopravě s názvem Směrem k nové kultuře pro městskou mobilitu.

Pozadí, obsah a sporné body

- Cílem dokumentu je napomoci celkově zlepšit charakter městské dopravy v celé EU, navzdory skutečnosti, že daná otázka jednoznačně spadá do oblasti, jejíž správa by podle principu subsidiarity neměla být záležitostí EU.
- Zelená kniha s argumentem, že v městech žije v Evropě na 80% obyvatel a většina měst se potýká s obdobnými problémy, předložila pět základních témat k řešení: plynulost provozu, snížení znečištění ovzduší, vývoj „inteligentních“ dopravních systémů, přístupnost dopravy a její bezpečnost.
- Pokud jde o jejich financování, počítá se s tím, že půjde o záležitost příslušných měst, byť s potenciální podporou ze strany národních vlád či fondů EU. V tomto směru představuje Zelená kniha standardní reregulační opatření – navrhuje „evropské řešení“, jehož součástí je pouze stanovení pravidel, aniž by byla náležitě ošetřena otázka financování jejich implementace. Na druhou stranu platí, že v tuto chvíli Zelená kniha nepočítá s předložením jakýchkoli závazných iniciativ.

Reakce aktérů

- Zainteresovaní aktéři reagovali na zveřejnění Zelené knihy relativně pozitivně (i s ohledem na nezávazný charakter dokumentu), nicméně připomněli, že realizace obsažených kroků předpokládá např. snížení byrokratické zátěže (také) ze strany EU (zejména v oblasti tzv. zelených technologií).

Další vývoj

- Komise do 15. března 2008 očekává odpovědi na pětadvacet otázek, jež v Zelené knize formulovala. Na podzim 2008 bude zveřejněn akční plán s úkoly a subjekty, které budou za jeho naplnění odpovědné.

Návrh směrnice o zlepšení přenositelnosti nároků na penzijní připojištění

- Komise 9. října předložila pozměněný text svého návrhu směrnice o zlepšení přenositelnosti nároků na penzijní připojištění. V praxi to znamená, že v naprosté většině případů vyšla vstříc EP, jenž o dané věci hlasoval v červnu v rámci svého prvního čtení.

Legislativní pozadí

- Cílem zamýšlené směrnice je ochránit práva pracujících a potenciálně napomoci i jejich mobilitě, a to nejen na vnitrostátní, ale především na celounijní úrovni. Současně platí, že výsledná norma by se neměla dotknout standardních důchodových schémat.

Obsah návrhu

- EP v červnu (navzdory názoru Komise) navrhl, aby nebyla garantována „automatická přenositelnost“ nároků na penzijní připojištění. Záruky právně ošetřené legislativou EU by se měly týkat především zajištění srovnatelných podmínek v oblasti penzijního připojištění v jednotlivých členských státech (minimální věk 21 let, avšak se striktnějšími podmínkami pro mladší účastníky doplňkových důchodových schémat), resp. zaručení „držby“ práv na budoucí vyplacení výnosů z již existujících doplňkových důchodových schémat.

Další vývoj

- Návrh podléhá schválení spolurozhodovací procedurou Rady a EP, nicméně za podmínky, že Rada dosáhne konsenzu.

Návrh směrnice o přeshraniční zdravotnické péči

- V rámci Komise (před samotným projednáním komisaři) je v současnosti předmětem debaty první návrh směrnice o přeshraniční zdravotnické péči.

Obsah návrhu a sporné body

- Cílem textu je stanovit společné principy zdravotnických systémů jednotlivých členských států, vytvořit rámec pro přeshraniční poskytování zdravotnické péče a vzájemnou kooperaci („vzájemné uznávání“) v této oblasti.
- Konkrétně by měla výsledná norma zajistit mobilitu pacientů napříč EU s garancí poskytování potřebných informací a případných náhrad v situacích, kdy by poskytnutá péče neodpovídala kvalitativním požadavkům směrnice. Klíčové přitom je, že za plnění směrnice by měly být plně odpovědné jednotlivé členské státy.
- Samotný návrh je problematický především tím, že potenciálně problematizuje roli soudů v případě aplikace výsledné komplexní směrnice.

Další vývoj

- Vzhledem k tomu, že návrh doposud nebyl schválen kolegiem komisařů, nemohlo být zahájeno jeho projednávání. Kdy se tak stane, není v tuto chvíli odhadnutelné.

Společný konsolidovaný základ podnikové daně

- V průběhu října došlo k několika setkáním na expertní úrovni stran připravované směrnice o společném konsolidovaném základu podnikové daně (Common Consolidated Corporate Tax Base; CCCTB).

Aktuální stav projednávání a obsah návrhu

- Aktuálním debatám dominují dvě otázky, jejichž řešení ještě nebylo nalezeno. Jedná se o způsobu redistribuce prostředků vybraných na konsolidovaném základě a integraci finančního sektoru do rámce směrnice (příčímž samotný sektor je pro).
- Směrnice by se měla obecně týkat všech podnikatelských subjektů působících v EU, ať už „domácích“, nebo ze třetích zemí, přičímž seznam těch, jež by do jejího rámce nespadały, by měl být pravidelně revidován.
- Samotný konsolidovaný základ daně by měl být vypočítáván ročně, přičímž by mělo být možné uplatnit některé (v tuto chvíli ještě nespecifikované) odpočitatelné položky.

Sporné body

- Krom výše uvedených sporných bodů, které celou debatu o CCCTB doprovázejí, jsou předmětem diskuse především parametry, jež by měly být rozhodné pro to, které subjekty budou součástí režimu CCCTB obligatorně.
- Pokud jde o redistribuci příjmů na konsolidovaném základě, počítá se s doposud nespecifikovanou, avšak údajně jednoduchou „matematickou formulí“.

Další vývoj

- V následujícím období se počítá s vypracováním studie, jež zvaží všechny relevantní důsledky zavedení CCCTB, patrně včetně jejich kvantifikace.
- Návrh na zavedení CCCTB by měl být oficiálně zveřejněn v roce 2008 (spíše na jeho konci) a samotný režim CCCTB by mohl (podle neoptimističtějších odhadů) začít platit nejdříve v roce 2010.

1.4 Rada

Nařízení o udělování kontraktů pro zajišťování veřejné dopravy

- Rada 18. září schválila konečné znění nařízení o udělování kontraktů pro zajišťování veřejné

dopravy. Potvrdila tak předchozí dohodu s EP, o níž byla vedena jednání v první polovině roku 2007 (viz dřívější monitoringy).

Obsah nařízení

- Nová norma nahradí předpisy 1191/69 a 1107/70 naposledy modifikované v roce 1991. Jejím cílem je reagovat na skutečnost, že v současnosti se stírá hranice mezi jednotlivými operátory, již působí (primárně) na evropské úrovni. Jinak řečeno, kontrakt na zajištění veřejné dopravy bude moci principiálně získat kterýkoli operátor z kterékoli země EU.
- Druhou změnou je elementární požadavek na vypisování výběrových řízení v případě zajišťování veřejné dopravy. Což však automaticky neznamená, že veřejná doprava bude plně otevřena konkurenci.
- Obecně platí, že nařízení se vztahuje na autobusovou a vlakovou dopravu, byť jednotlivé členské státy budou rovněž moci do jeho rámce zahrnout i dopravu říční a námořní.

Další vývoj

- Očekává se, že první kontrakty budou podle nového nařízení uzavírány za 12 let (text vstoupí v platnost po dvou letech po zveřejnění v Úředním věstníku EU).

Liberalizace poštovních služeb

- Rada 1. října dosáhla politické dohody ve věci liberalizace poštovních služeb poté, co návrh v červenci schválilo plénum EP.

Obsah návrhu

- Zjednodušeně řečeno platí, že cílem je úplná liberalizace všech poštovních služeb (i v oblasti zásilek lehčích než 50 gramů), a to co nejdříve.
- Rada nyní obecný záměr liberalizace (za nesouhlasu Lucemburska) podpořila. Mělo by k ní dojít od ledna 2011, v Lucembursku a deseti dalších státech (mezi něž patří kromě ČR i Kypr, Řecko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Malta, Polsko, Rumunsko a Slovensko) s dvouletým odkladem.

Sporné body

- Návrh poněkud paradoxně počítá i s právní úpravou (ochranou) pozice poštovních zaměstnanců v souvislosti s liberalizací, což jeho „dosah“ poněkud omezuje.

Reakce aktérů

- Z reakcí, které se v souvislosti s přijetím liberalizačního návrhu objevily, lze upozornit (spíše však v negativním slova smyslu) především na tu, již zveřejnily poštovní odbory (UNI Postal), které současně oznámily, že hodlají proti liberalizačním krokům stávkovat. Jejich požadavky přitom byly v návrhu směrnice poměrně podrobně ošetřeny.

Další vývoj

- Druhé čtení návrhu v EP se očekává v prvním kvartálu roku 2008.

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY**2.1 Budoucnost EU**

Reformní smlouva – obsah návrhu

- Portugalské předsednictví zveřejnilo oficiální text připravované tzv. Reformní smlouvy, která by měla být přijata představiteli členských států na říjnovém summitu v Lisabonu. Reformní smlouva představuje kompromis 27 států Unie. Největší úpravy se týkaly nastavení tzv. „red lines“ zajišťující výjimky Velké Británii.
- Status Evropské centrální banky se jevil také jako problematický. Její guvernér Jean-Claude Trichet zaslal portugalskému předsednictví požadavek obnovit speciální statut, který měla banka v původním textu euroústavy. Reformní smlouva ji zařadila mezi ostatní instituce, a proto se Trichet obával možného politického ovlivňování suverenity ECB. Trichetův návrh byl však zamítnut.

Některé obsahové body návrhu tzv. Reformní smlouvy

- Reformní smlouva oproti textu ústavní smlouvy zmírňuje či oslabuje některé kontroverzní prvky (mnohde navíc pouze v nominální rovině), zachovává však většinu inovací ústavní smlouvy.

Postupující komunitarizace

- Dle Reformní smlouvy (podobně jako dle smlouvy ústavní) fakticky mizí piliřová struktura někdejšího Maastrichtského chrámu, protože Evropská unie nahrazuje Evropská společenství (čl. 1), což není pouze nominální krok (o Unii namísto Společenství se hovoří i v rámci celé novelizované Smlouvy o ES).
- Ačkoli Reformní smlouva na rozdíl od ústavní smlouvy neobsahuje Chartu základních práv coby integrální součást, odkazuje již samotný text smlouvy na to, že Charta má stejnou právní hodnotu jako smlouvy (čl. 6). Dle připojeného protokolu se některá ustanovení Charty uplatňují odlišným způsobem pro Polsko a Velkou Británii (zejména s ohledem na možnost ESD posuzovat polské a britské správní a právní předpisy v souladu s Chartou).

Institucionální změny

- Institucionální změny Reformní smlouvy se týkají Evropského parlamentu, Evropské Rady, Rady ministrů, institutu předsednictví i Komise. Je upraven mechanismus kvalifikované většiny.

- Za zajímavou inovaci, jejíž reálné fungování v praxi ale zřejmě prokáže až budoucnost (a zde panují určité pochybnosti jednak o plné reálné využitelnosti tohoto mechanismu, jednak vzhledem k řadě překážek, které uplatnění mechanismu klade i sama smlouva), je považováno zapojení vnitrostátních parlamentů do legislativního procesu.
- I když tato skutečnost není v textu návrhu Reformní smlouvy natolik patrná jako tomu bylo u ústavní smlouvy, zachovává návrh také „ústavní“ dělbu kompetencí mezi Unii a členské státy (i když explicitně není tato dělba kompetencí součástí změn Smlouvy o EU, ale Smlouvy o ES). Jako zcela samostatná oblast je upravena společná zahraniční a bezpečnostní politika, která figuruje v rámci změn Smlouvy o EU.
- Zcela bez významu nejsou ani některé dílčí obsahové změny smluv, které se netýkají fundamentálních institucionálních či procesních otázek. ČR například Reformní smlouvou ztrácí status členského státu, na který se v souvislosti s měnou euro vztahuje výjimka. V přídatných protokolech je (ač na neformální bázi) institucionalizována euroskupina. Další připojené protokoly mění status Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky.

Reformní smlouva – politická debata a otázka referenda

Možnosti referenda k reformní smlouvě

- Ratifikační proces textu reformní smlouvy je v několika evropských státech klíčovým tématem. Vlády Velké Británie, Nizozemí a Dánska čelí silnému tlaku z řad opozice, odborů, médií a dalších skupin vyhlásit k této smlouvě referendum. Vlády od počátku jednání referendum odmítají a zdůrazňují, že v situaci, kdy text smlouvy již postrádá ústavní charakter a problematické pasáže, není veřejné hlasování nezbytné.

Velká Británie

- Britská konzervativní opozice se odvolává na volební programy stran, jež referendum slíbily vyhlásit a také na to, že Reformní smlouva je jen kosmeticky upravenou původní smlouvou a vláda by tak měla dostát svému předvolebnímu slibu. Britská vláda je pod tlakem také z vlastní Labour party, jelikož podle zprávy parlamentního výboru (The European Scrutiny Committee), ve kterém mají většinu poslanci vládní Labour party, mají vyjednané záruky značné nedostatky a je možné, že v klíčových oblastech nebudou tzv. „red lines“ vůbec zajištěny. V takovém případě je podle svých slov Gordon Brown připraven Reformní smlouvu vetovat nebo vyhlásit referendum.

Nizozemí

- Nizozemská vláda se k možnosti vyhlásit referendum chtěla vyjádřit až na základě doporučení nejvyššího vládního poradního orgánu, Rady státu. Ta shledala, že text Reformní smlouvy neobsahuje konstituční prvky, nizozemská suverenity není tedy ohrožena a referendum nezbytné. Rozhodnutí vlády referendum nevyhlášovat se setkala s nevolí poslanců tří parlamentních stran – dvou stran proevropských, jedné euroskeptické, kteří chtějí podat vlastní iniciativu referenda.

Dánsko

- Vláda vyčkávala na rozhodnutí, zda Reformní smlouva znamená přesunutí části dánské suverenity na Unii; v takovém případě dánská ústava ukládá referendum vyhlásit. Opozice vyvíjí značný tlak vést celonárodní debatu o reformní smlouvě namísto vládou navrhovanou rozpravu pouze na poli parlamentu.
- Dánský předseda vlády Rasmussen považuje referendum za nepodmíněné vzhledem k tomu, že všech devět sporných bodů, které Dánsko označilo za nepřijatelné, bylo z textu vyňato. Červnové průzkumy veřejného mínění ukázaly, že přes padesát procent obyvatel si ale referendum přeje.

2.2 Euro a Pakt stability a růstu

Rozpočtová doporučení pro ČR

- Na základě kritického hodnocení, které vydala Komise k českému konvergenčnímu programu v září 2007 vzhledem k plánovanému nesplnění maastrichtského kritéria týkajícího se maximální povolené míry rozpočtového deficitu, schválila Rada ministrů financí EcoFin 10. října tzv. rozpočtová doporučení pro ČR. Podle něho by ČR měla upravit svoji rozpočtovou politiku tak, aby byla schopna do roku 2008 snížit svůj rozpočtový schodek pod požadované 3% HDP, jak se původně zavázala dle konvergenčního programu z roku 2004.

Politické a legislativní pozadí

- Ačkoli Komise v srpnu 2007 přivítala reformu veřejných financí včetně reformy daňové, pověřila Radu, která s vizí plnění rozpočtového kritéria ze strany ČR vyjádřila nespokojenost už v červnu, aby vydala doporučení vyzývající ČR k dodržení původně plánovaného programu snížení rozpočtového deficitu do roku 2008 a k poklesu rozpočtového schodku na minimální úroveň 1% do roku 2012.
- Doporučení Rady nemá právně závazný, sankcemi vymahatelný charakter, je ovšem určitým

politickým signálem. O případném uplatnění sankcí za dlouhodobé neplnění konvergenčního programu rozhoduje Komise.

- Ohledně rozpočtového deficitu a dodržování plánů jeho snižování jsou nyní „v hledáčku“ Komise a Rady EcoFin především Sarkozyho Francie, Itálie, a Řecko, Rada naopak pochválila za plnění plánů snižování deficitu Německo, Nizozemí, Švédsko či Finsko.

2.3 Financování EU

Rozpočet 2008

- Podzim představuje tradiční období, v němž se na pořad jednání EP a Rady dostává návrh rozpočtu pro nový rok. Rozpočtový výbor EP projednával návrh rozpočtu na rok 2008 již v průběhu prvního týdne měsíce října, pro první čtení v plénu rozpočtový návrh výbor připravil během jednání 9. října. První čtení rozpočtového návrhu v plénu EP je naplánováno na 23. října.
- Rozpočet na rok 2008 již prošel prvním čtením Rady v červenci, která navrhla celkovou sumu výdajů v objemu cca 128,5 mld. € v závazcích a 119,5 mld. € v platbách, což udržuje celkový objem rozpočtu EU pod 1% HNP EU. Komise navrhovala v závazcích a platbách zhruba o miliardu euro více, pozice EP je ještě „štedřejší“, hodlá maximálně přiblížit výdaje rozpočtu výdajovému stropu, který pro rok 2008 stanovuje finanční perspektiva (1,1% HND).

Pozice Rozpočtového výboru EP

- EP hodlá dodatečně výdaje věnovat v kapitole 1a (Konkurenceschopnost pro růst a zaměstnanost), která se týká do značné míry cílů Lisabonské agendy, a to konkrétně na realizaci projektu satelitní navigace Galileo, a to až o 700 mil. € více než požaduje ze své pozice Rada. Podobně Rozpočtový výbor EP požaduje navýšení prostředků také na podporu vybudování sítě Evropského technologického institutu. Tradičně EP navrhuje výdajové změny i v oblasti zahraniční politiky EU, která se v nové finanční perspektivě skrývá pod nadpisem 4 (EU jako globální aktér).
- Další navyšování rozpočtových prostředků navrhuje EP v oblasti někdejší justice a vnitra, za zmínku stojí především zdvojnásobení prostředků určených na fungování agentury Frontex. Rozpočtový výbor podrobil mírné kritice také navrženou výši administrativních výdajů na provoz Komise a vyzval Komisi k vysvětlení jejich výše.

2.4 Rozšiřování EU

Turecko

- Parlamentní výbor pro zahraniční věci zveřejnil 3. října rezoluci ke vztahu EU-Turecko, jež bude následována výroční zprávou Komise hodnotící progres tureckého přiblížování se Evropě.
- Turecký prezident Gül ve svém projevu před Radou Evropy prohlásil, že Turecko je odhodláno hájit nejvyšší standardy demokracie, lidských práv a právní stát. Vyzdvihl také navržené reformy týkající se rovných příležitostí, zákazu diskriminace, zajištění svobody projevu a vyznání a týkající se zlepšení kulturních vazeb. Poslanci ocenili novou tureckou ústavu a otevření debaty o energetické bezpečnosti. Nicméně, rezoluce zdůraznila potřebu Turecka zamezit projevům extremismu a násilí, zajistit dostatečnou občanskou kontrolu armády, parlamentní kontrolu tajných služeb a policie a dodržování svobody projevu.

Postoj Komise

- Komisař pro rozšiřování EU Oli Rehn zdůraznil, že palčivým problémem je v Turecku právě omezená svoboda projevu a vyznání.
- Rezoluce volá po stažení tureckých vojsk z Kypru a vyjednání konečného řešení, stejně jako v případě kurdské otázky. Parlamentní výbor také oslovuje Komisi, která by měla efektivněji podporovat občanskou společnost v Turecku.

2.5 Zemědělství

Střednědobá revize SZP (health check)

- Komise 1. října zveřejnila detaily připravované střednědobé revize společné zemědělské politiky, která je v eurožargonu pojmenována jako „health check“, tedy jakási zdravotní prohlídka.

Historické a legislativní pozadí

- Po MacSharryho reformě z roku 1992, Agendě 2000 a střednědobé revizi SZP komisaře Franze Fischlera by mělo jít o čtvrtý komplexnější zásah do mechanismů a pravidel fungování.

Obsah sdělení Komise

- Komise se ve zveřejněném sdělení, které hodlá představit Radě ministrů ke schválení v listopadu 2007, soustřeďuje především na tři oblasti: revize stávajícího systému jednotné platby na farmu SPS, včetně systému legislativních norem cross-compliance; větší liberalizace a podpora konkurenceschopnosti SZP; ekologický rozměr zemědělství – „módní“ téma klimatických změn a důležitá otázka hospodaření s vodními zdroji.

Předpokládaný postup „health check“ SZP

- Střednědobá revize SZP je naplánována na rok 2008 (očekávaná rámcová shoda na parametrech revize a příslušných legislativních změnách) a 2009 (pravděpodobné uzavření konsensu a implementace revize). Jednání o příslušných legislativních opatřeních by měla být otevřena za slovinského předsednictví, které v první polovině roku 2008 vystřídá stávající předsednictví portugalské. K dohodě na většině parametrů revize SZP by mělo dojít ještě do skončení francouzského předsednictví v Radě ministrů, české předsednictví v první polovině roku 2009 by tedy mělo hrát v této oblasti spíše roli „honest broker“, vyjednavče, který se pokouší o dosažení konsensu, spíše než proponenta konkrétních (svých) představ.

Změny v sektoru cukru a cukrovarnictví

- 26. září Rada ministrů schválila podobu dalších zásahů do sektoru cukrovarnictví a společného trhu s cukrem, který byl reformován od července roku 2006.

Legislativní pozadí problému

- Komise zvažovala další krácení cukerních kvót jednak prostřednictvím zapojení prvovýrobců (tedy zemědělců) do restrukturalizace, dále prostřednictvím zachování nezměněné výše restrukturalizačních prostředků, o které mohli výrobci žádat. Pokud by ani toto nepomohlo snížení celkové produkce cukru v EU, chtěla přikročit k plošnému zkrácení cukerní kvóty jednotlivým členskými státy, bez ohledu na to, zda již restrukturalizační program nastoupily, nebo ne.

Postoj ČR ke změnám navrženým Komisí

- Předložená varianta návrhu Komise byla velmi nepřijatelná pro ČR, kde již došlo k opuštění více než 20 % přidělené cukerní kvóty odchodem společnosti Eastern Sugar, protestovala proto proti návrhu Komise v EP i následně v Radě ministrů. V rámci Zemědělského výboru EP čeští zástupci připomínkovali projednávaný návrh Komise, na půdě EP byl prezentován ze strany ČR také vlastní návrh řešení situace.

Výsledek hlasování EP a rozhodnutí Rady

- Při zářijovém hlasování v EP ovšem české pozměňovací návrhy ve většině podpořeny nebyly. Podařilo se ovšem prosadit, že v roce 2010 nedojde k plošnému krácení cukerních kvót, jež by nezohledňovalo o jakou část kvóty již ten který stát v uplynulém období přišel.
- Stanovisko EP zohlednila také Rada, která ke konečné podobě změn v sektoru cukru dospěla 26. září.

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 EVROPSKÝ PARLAMENT

Zpráva o zdrojích konvenční energie

Výbor EP pro průmysl, výzkum a energetiku 12. září schválil Reulovu zprávu o zdrojích konvenční energie.

Přestože se jedná pouze o dokument přijatý z vlastní iniciativy EP, ukazuje, že i mezi poslanci EP (paralelně s posledními aktivitami Komise) postupně dochází k názorovým posunům, pokud jde o budoucí využití energie z fosilních zdrojů a z jádra.

Pozadí

Zpráva formálně reagovala na tři sdělení Komise z ledna 2007, jež se týkaly udržitelné produkce energie z fosilních zdrojů, budoucího jaderného programu EU (ve smyslu využití jaderné energie) a tzv. technologického plánu pro strategickou energii.

Text byl přijat poměrem 37:7 při třech abstencích a získal tedy podporu napříč jednotlivými politickými frakcemi.

Obsah zprávy

Zpráva zdůraznila význam fosilních paliv a jaderné energie pro zajištění základních potřeb (ekonomiky) EU a (poněkud paradoxně) i pro naplnění vytčených cílů týkajících se snižování produkce skleníkových plynů (zejména pak CO₂).

Text současně vyzval Komisi k předložení legislativních návrhů, jež by upravily problematiku údajně perspektivní (avšak relativně nákladné) technologie CCS (carbon capture and storage) spočívající v ukládání CO₂ pod zemským povrchem – a to i z hlediska možnosti kofinancování z veřejných zdrojů.

Reakce aktérů a hodnocení

Na přijetí zprávy reagovaly zprvu téměř výhradně pouze organizace, jejichž činnost je zaměřena proti využívání jaderné energie a energie z fosilních paliv.

Např. Agentura evropských výzkumných center pro obnovitelnou energii (EUREC) EP kritizovala za to, že fakticky ignoroval obsah uvedených sdělení Komise. Jediný styčný bod mezi názorem EP a Komise EUREC údajně našla v tvrzení, že veškeré externality související s produkcí energií musejí být v konečném důsledku zaplacený spotřebiteli.

V kontrastu k tomuto tvrzení je reálně existující situace, která jednoduše neumožňuje, aby se EU do budoucna vzdala vlastních (relativně snadno dostupných) energetických zdrojů.

Mezitím své stanovisko vyjádřili výkonní ředitelé významných evropských energetických firem. Na setkání s komisařem pro energetiku Andrisem Piebalgsem 17. září závěry Reulovy zprávy jednoznačně podpořili, byť současně požádali i o podrobnější informace týkající se jejich praktického naplňování.

EP přijetím Reulovy zprávy zaujal „realistické“ stanovisko, minimálně z hlediska sporného projektu spočívajícího ve 20% snížení produkce CO₂ do roku 2020 v rámci celé EU.

Další vývoj

Do konce roku 2007 se počítá s předložením konkrétních legislativních návrhů ze strany Komise, jež by se měly pokoušet řešit uvedené otázky.

Komisař Piebalgs explicitně přislíbil, že na konci listopadu uveřejní návrhy, jež umožní realizaci technologie CCS.

Třetí železniční balík

Plénum EP 25. září schválilo kompromis přijatý v červnu stran tzv. železničního balíku tří nových norem. Vzhledem k tomu, že šlo fakticky o potvrzení výsledku z dohodovacího výboru, neočekávaly se v tomto směru žádné komplikace.

Legislativní pozadí

O dané problematice jsme v monitorinzích mnohokrát podrobně informovali, proto se na tomto místě omezíme na základní fakta související s přijatým balíkem.

Obsah

Cestující na železnici budou mít podle nového nařízení od roku 2009 v celé EU zaručena základní minimální práva, pokud jde např. o závazky přepravní, jejich odpovědnost za zavazadla či cestující se sníženou mobilitou, a to nejen na mezinárodních linkách, ale i na linkách vnitrostátních.

Členské státy si však budou moci určit, nakolik cestujícím zaručí i jiná, „doplňková“ práva, resp. kdy (v průběhu období 5+5+5 let) je začnou garantovat. (Patří zde mj. i kompenzace za zpoždění ve výši 25 % ceny jízdného při zpoždění o délce jedné hodiny a 50 % při zpoždění dvouhodinovém a delším.) Trvalá výhrada bude v tomto směru platit pro městské a regionální linky.

Pokud jde o směrnici o liberalizaci železniční dopravy, mezinárodní linky budou principiálně otevřeny konkurenci od 1. ledna 2010; vnitrostátních linek se směrnice přímo nedotýká, byť poměrně přesně určuje pravidla pro tzv. kobotáž, resp. využití mezinárodních linek při vnitrostátní přepravě.

Poslední součástí železničního balíku je směrnice o certifikaci strojvedoucích.

Reakce aktérů a další vývoj

Rada železniční balík odsouhlasila 26. září. Organizace CER zastupující evropské železnice výslednou podobu balíku přivítala, především pak ocenila možnost výjimek, jejichž aplikace je relativně důležitá pro jednotlivé nové členské státy.

Na druhou stranu organizace EIM upozornila na nákladnost zajištění certifikace strojvedoucích a především do budoucna plánované certifikace dalšího drážního personálu.

Směrnice o spotřebitelských úvěrech

Výbor EP pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele v říjnu poté, co Rada 26. září (po pětileté debatě) přijala (za nesouhlasu Nizozemska a Řecka a za abstinence Belgie a Lucemburska) svůj společný postoj, projednával dlouhodobě kontroverzní návrh směrnice o spotřebitelských úvěrech.

Legislativní pozadí a obsah návrhu

Rada nalezla shodu nejen ve věci inzerování spotřebitelských úvěrů, informování spotřebitelů, ale i stran roční procentní sazby nákladů a podmínek, za nichž by mělo být možné od úvěru odstoupit, popř. jej předčasně doplatit.

Sporné body a reakce aktérů

Nejspornějším bodem celé debaty zůstává fakt, že problematika poskytování spotřebitelských úvěrů je v 99 % případů otázkou národní, resp. že přeshraniční poskytování spotřebitelských úvěrů se na celkovém objemu podílí pouhým 1 %.

Právě touto skutečností argumentuje i EP, jenž si v této věci (narozdíl od Komise) nechal vypracovat i příslušnou studii. Jde o poměrně vzácnou situaci, kdy EP fakticky neprosazuje „evropské“ řešení a jeho obvyklou roli „přebírá“ Rada. Evropská federace asociací finančních domů Eurofinas podporuje spíše EP: návrh směrnice považuje za zbytečný a nic neřešící. Navíc očekává, že práva spotřebitelů, jež má směrnice garantovat, povedou ke zdražení úvěrů z důvodu zvýšených požadavků na jejich poskytovatele.

Další vývoj

Plénum EP by se mělo celou problematikou zabývat nejdříve v lednu 2008.

1.2 EVROPSKÝ SOUDNÍ DVŮR**Soudní rozhodnutí ve věci Microsoft**

Soud první instance 17. září prakticky ve všech směrech potvrdil rozhodnutí Komise z března 2004 uvalit na firmu Microsoft pokutu ve výši 497 mil. €. Přijaté rozhodnutí představuje podle mnoha expertů precedens, na jehož základě bude možné sankcionovat i jiné subjekty (ne nutně působící v oblasti IT).

Pozadí, obsah a sporné body

Komise přijala rozhodnutí sankcionovat Microsoft kvůli údajnému zneužití dominantní pozice na trhu, a to hned ve dvou ohledech – v oblasti interoperability na poli serverů a v oblasti přehrávačů multimédií.

V prvním případě Komise argumentovala tím, že Microsoft nezveřejněním potřebné technické dokumentace fakticky posiluje svou dominantní pozici a „nutí“ konkurenci „klonovat“ jeho produkty. Microsoft naopak (neúspěšně) kontroval tvrzením, že zveřejnění technických informací se v podstatě rovná poskytnutí výsledků vlastní práce zdarma konkurenci a může mít za následek oslabení jeho inovačního potenciálu, nota bene při porušení jindy garantovaných práv na duševní vlastnictví.

V případě druhém se jednalo o možnost produkovat a prodávat operační systém Windows společně s přehrávačem Windows Media Player. Zatímco Komise požadovala oddělenou distribuci, Microsoft prosazoval (s ohledem na svou dosavadní marketin-

govou strategií) opak. Podobně jako v prvním případě se však i zde soud přiklonil na stranu Komise. Jediným případem, kdy se názor soudu neshodoval s postojem Komise, se ukázala být možnost jmenovat nezávislého správce za účelem kontroly realizace příslušného rozhodnutí. Komise k tomu podle soudu neměla a nemá pravomoc.

Reakce aktérů a hodnocení

Ihned po zveřejnění soudního rozhodnutí Komise ocenila přístup soudu, stejně jako fakt, že ve věci zneužívání dominantního postavení zůstává jeho názor po dlouhá desetiletí konstantní. Podobně se vyjádřila i organizace Free Software Foundation Europe či ECIS. Zcela opačný postoj vyjádřil pochopitelně samotný Microsoft a rovněž americká vláda.

Zajímavé je, že proti sankcionování Microsoftu se postavila i organizace ACT reprezentující malé a střední softwarové podniky či organizace CompTIA (s otázkou, vůči komu se Komise postaví nyní – Adobe, Google, Apple, Intel?). Ani reakce přímých konkurentů Microsoftu nebyly ve všech případech jednoznačně pozitivní.

Na sporu je zaznamenáníhodná nejen výše výsledné sankce, ale především fakt, že Komise ani v jeho průběhu, ani po jeho završení nepředložila dostatečné argumenty pro to, že Microsoft svého dominantního postavení skutečně zneužil.

Současně platí, že nevzala v úvahu specifický charakter oblasti IT a soustředila se na čistě formální přístup k problému, aniž by zohlednila jeho meritum a to, že kritizované praktiky nepoužívá pouze Microsoft, ale i firmy jiné. Fakt, že Soud první instance nakonec argumentaci Komise téměř bez výhrad přejal, pouze zdůrazňuje význam exekutivních rozhodnutí v rámci EU a vzájemnou provázanost (institucionálních) zájmů aktérů působících na evropské (unijní) úrovni. Americká vláda k tomu dodala, že rozhodnutí EU je pochybené především v tom, že ve svém důsledku nechrání spotřebitele (jak by řízení týkající se zneužití dominantního postavení měla), ale konkurenty Microsoftu.

Další vývoj

Microsoft doposud nedal jednoznačně najevo, zda se proti rozhodnutí Soudu první instance odvolá, či ne. Bez ohledu na to ovšem platí, že v případě nesouladu jeho kroků s požadavky soudu může být pokutován znovu, a to až do výše 1 mld. €.

Ostatně již v červenci 2006 byla Microsoftu uložena pokuta ve výši 280 mil. € právě za zpoždění při předání potřebné dokumentace k zajištění interoperability jeho serverů se servery konkurenčními.

1.3 KOMISE

Financování projektu Galileo

Komise 19. září prezentovala svůj návrh řešení ve věci financování projektu Galileo poté, co se nenaplnil záměr kofinancování ze soukromých zdrojů.

Obsah

Komise do roku 2013 počítá s plným financováním z rozpočtu EU, čímž automaticky odsunula do pozadí variantu pozdějšího zapojení soukromých investorů, popř. přímých příspěvků ze strany členských států EU.

Potřebná suma 3,4 mld. € bude sestávat z 1 mld. €, s níž se na projekt Galileo v letech 2007–2013 (tedy ve stávající finanční perspektivě) již počítalo, a z 2,4 mld. €, jež mají tvořit přebytky nevyplacených prostředků v rámci financování společné zemědělské politiky v letech 2007 (minimálně 1,7 mld. €) a 2008 (minimálně 0,5 mld. €) a prostředky vymezené na 7. rámcový program pro výzkum a rozvoj.

Hodnocení

Výsledné řešení lze za stávající situace považovat za jediné možné. Nic to však nemění na kontroverzní povaze projektu Galileo (spočívající nejen v jeho zaměření proti americkému GPS, ale i v jeho institucionálním zázemí) a na tom, že v důsledku bude do roku 2013 financován z prostředků, jimiž do rozpočtu EU dříve přispěly jednotlivé členské státy – bez garance toho, že projekt bude komerčně úspěšný (nebo alespoň „obhajitelný“).

Další vývoj

Předložený návrh podléhá spolurozhodovací proceduře Rady a EP.

Pokud jde o EP, očekává se, že jej podpoří; už v červenci se vyslovil proti financování projektu přímo z národních zdrojů. V rámci Rady naproti tomu prozatím konsenzus (nebo alespoň jeho náznak) neexistuje, což dokázalo mj. i jednání Rady 2. a 9. října. Zatímco Německo, Velká Británie, Nizozemsko, Švédsko a ČR se postavily proti návrhu Komise, Španělsko, Itálie, Rakousko, Finsko, Slovinsko a částečně i Francie jej podpořily. Do konce roku 2007 se počítá ještě s minimálně třemi jednáními na úrovni Rady.

Liberalizace trhů s energiemi

Komise 19. září oficiálně zveřejnila dlouho očekávaný (a v monitorinzích již dříve avizovaný a analyzovaný) balík návrhů, jejichž cílem má být liberalizace trhů s energiemi v rámci celé EU.

Obsah

Balík obsahuje návrh směrnice, jímž se mění směrnice 2003/54 a 2003/55 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a plynem, návrh nařízení o zřízení Agentury pro kooperaci energetických regulátorů a návrh novelizace nařízení 1228/2003 a 1775/55 o podmínkách přístupu do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou a plynem.

Sporné body

Centrálním prvkem záměru Komise je návrh na vlastnické oddělení produkce a distribuce elektřiny a plynu (tzv. unbundling). Důvodem je tvrzení, že firmy produkující a distribuující energie současně efektivně zabráňují vstupu dalších (nových) hráčů na trh.

Proti unbundlingu se staví zejména Francie, Německo a další státy (Rakousko, Bulharsko, Kypr, Řecko, Lotyšsko, Lucembursko a Slovensko), jež v průběhu července adresovaly Komisi dopis, aby považovala unbundling pouze za jednu z možných variant.

Podstatné přitom je, že dané země předložily celou řadu různých (vzájemně se doplňujících a relevantních) důvodů proti unbundlingu a jsou schopny v Radě vytvořit tzv. blokační menšinu, jež může projednávání příslušných návrhů zastavit. Jejich argumentace se neomezuje pouze na fakt, že unbundling v podstatě v mnoha případech znamená přímý zásah do konceptu vlastnictví (a nemusí vést k zamýšlenému cíli – liberalizaci), ale obsahuje i očekávatelné negativní efekty s ohledem na vysoké počáteční investice (popř. nedostatek motivů k investicím) při aplikaci unbundlingu a zdůrazňuje potenciální vznik příležitostí pro „vnější aktéry“ typu ruského Gazpromu. (Obdobný postoj lze identifikovat na straně ČR.) Rovněž se očekává, že při posuzování úspěchu, či neúspěchu unbundlingu bude svou roli hrát i otázka fungování obchodu s emisními povolenkami, jejichž význam se má v následujícím období zvýšit.

Na druhé straně stojí země, které unbundling z různých důvodů prosazují. Mezi nimi lze identifikovat jak jeho silné zastánce (Belgie, Dánsko, Finsko, Nizozemsko, Španělsko, Švédsko a Velká Británie), tak ty státy, které tento koncept akceptují s výhradami (Portugalsko, Litva, Itálie, Estonsko, Rumunsko a Maďarsko). Obecně lze říci, že mezi proponenty unbundlingu patří ty země, které s ním již mají své pozitivní zkušenosti. Na úrovni EU jsou podporovány krom Komise i EP, který se k dané problematice vyjádřil již v červenci prostřednictvím Vidal-Quadrasovy zprávy.

Pokud jde o samotné dotčené firmy, jejich zastřešující organizace Eurelectric nepreferuje žádnou z voleb, resp. nestaví se ani pro, ani proti unbundlingu. Důvodem je zejména fakt, že zastupované subjekty (mj. RWE, E.ON) mají na danou otázku rozdílné názory, zpravidla kopírující výše uvedená stanoviska jednotlivých členských států. Obdobně je tomu i v případě jiných zainteresovaných organizací: pozitivní postoj k unbundlingu v naprosté většině případů doprovází „ale“ (viz např. BusinessEurope, CEFIC, EFET, EWEA). Paradoxní je, že nejméně se v souvislosti s unbundlingem vyjadřují spotřebitelské organizace (např. BEUC). Z dostupných reakcí nicméně plyne, že většina z nich se staví za jeho provedení.

V celé debatě se objevuje ještě jeden zásadní sporný bod: zda unbundling provést prioritně v oblasti elektřiny, nebo i v oblasti plynu. Obecně řečeno platí, že unbundling v druhé z oblastí má především mezi členskými státy (ale např. i v rámci EP) výrazně menší podporu.

Nejenže zde existuje mnohem méně relevantních příkladů, o něž by bylo možné se v tomto směru „opřít“, ale současně existují i (větší) obavy z aktivit ruského Gazpromu. Komise v tomto směru preferuje možnost vytvoření tzv. nezávislého systémového operátora (objevuje se i v případě trhu s elektřinou, avšak v okrajové a fakticky obtížně realizovatelné podobě), byť podle jejího názoru tento model nemůže efektivně vést k zamýšlené liberalizaci.

Komise se zveřejněním svých návrhů popřela, že by např. Gazprom mohl získat kontrolu na distribuční síti v EU s odůvodněním, že balík návrhů počítá se zákazem takového postupu, vyjma situací, kdy EU uzavře příslušnou bilaterální dohodu. (Počítá se rovněž s klauzulí reciprocity – firmy ze zemí mimo EU budou principiálně nuceny přijmout stejné podmínky jako firmy pocházející z EU.) V balíku je rovněž obsaženo opatření na posílení kooperace firem disponujících přenosovými soustavami a jednotlivých národních energetických regulátorů (prostřednictvím Agentury pro kooperaci energetických regulátorů).

Reakce aktérů

Ihned po zveřejnění balíku se objevily první reakce. Mezi jeho kritiky patřili především aktéři, již odmítají unbundling. Právě otázka unbundlingu a postoj k ní formovaly názory na balík jako celek.

Platí to jak o jednotlivých frakcích v EP (viz mj. jednání Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku 2. října), tak státech, ale i firmách. Současně lze tvrdit, že příslušné reakce nepřekročily práh obecných proklamací, resp. svým obsahem se nijak výrazně nelišily od tvrzení uvedených výše.

Pokud jde o postoj ČR, vzhledem k tomu, že Komise ve výsledné podobě návrhu připustila i možnost vytvoření tzv. nezávislého systémového operátora, její pozici lze označit za „smířlivější“. Jak ministerstvo průmyslu a obchodu, tak ani ČEZ se nestavějí proti jednotné regulaci trhu s energiemi v EU, ovšem za předpokladu, že ve výsledku dojde k efektivnímu propojení příslušných přenosových soustav (nezbytných k distribuci energií).

Další vývoj

V současnosti neexistuje přesný harmonogram projednávání zveřejněného balíku. Předpokládá se však, že po jeho schválení budou mít jednotlivé členské státy 18 měsíců na jeho implementaci s tím, že samotný unbundling by se měl realizovat po roce od ukončení implementační lhůty.

Zelená kniha o městské dopravě

Komise 25. září zveřejnila dlouho očekávanou Zelenou knihu o městské dopravě s názvem Směrem k nové kultuře pro městskou mobilitu.

Pozadí, obsah a sporné body

Cílem dokumentu je napomoci celkově zlepšit charakter městské dopravy v celé EU, navzdory skutečnosti, že daná otázka jednoznačně spadá do oblasti, jejíž správa by podle principu subsidiarity neměla být záležitostí EU.

O přípravě zelené knihy i konzultacích, které s ní souvisely, jsme v monitorinzích mnohokrát informovali. Obecně platí, že výsledný dokument se od nich nijak výrazně neodchýlil.

Zelená kniha s argumentem, že v městech žije v Evropě na 80% obyvatel a většina měst se potýká s obdobnými problémy, předložila pět základních témat k řešení: plynulost provozu, snížení znečištění ovzduší, vývoj „inteligentních“ dopravních systémů, přístupnost dopravy a její bezpečnost.

Dokument současně specifikuje podrobnější otázky spadající do těchto problémových okruhů (podpora tzv. teleworkingu, rozšiřování městské zeleně, lepšího urbanistického plánování ap.).

Pokud jde o jejich financování, počítá se s tím, že půjde o záležitost příslušných měst, byť s potenciální podporou ze strany národních vlád či fondů EU. V tomto směru představuje Zelená kniha standardní reregulační opatření – navrhuje „evropské řešení“, jehož součástí je pouze stanovení pravidel, aniž by byla náležitě ošetřena otázka financování jejich implementace. Na druhou stranu platí, že v tuto chvíli Zelená kniha nepočítá s předložením jakýchkoli závazných iniciativ.

Nelze však nepřipomenout, že nástroj zelené knihy poměrně často definuje pole pro pozdější aktivity EU.

Reakce aktérů

Zainteresovaní aktéři reagovali na zveřejnění Zelené knihy relativně pozitivně (i s ohledem na nezávazný charakter dokumentu), nicméně připomněli, že realizace obsažených kroků předpokládá např. snížení byrokratické zátěže (také ze strany EU (zejména v oblasti tzv. zelených technologií)).

Tyto hlasy přitom nezazněly pouze od lobbyistických organizací, ale např. i z řad EP. (Současně ale platí, že kupř. zelení v této souvislosti (opětovně) navrhli „magickou formuli“ internalizace externích nákladů, tedy faktické „zdanění“ některých forem dopravy na úkor jiných.)

Další vývoj

Komise do 15. března 2008 očekává odpovědi na pětadvacet otázek, jež v Zelené knize formulovala. Na podzim 2008 bude zveřejněn akční plán s úkoly a subjekty, které budou za jeho naplnění odpovědné.

Návrh směrnice o zlepšení přenositelnosti nároků na penzijní připojištění

Komise 9. října předložila pozměněný text svého návrhu směrnice o zlepšení přenositelnosti nároků na penzijní připojištění. V praxi to znamená, že v naprosté většině případů vyšla vstříc EP, jež o dané věci hlasoval v červnu v rámci svého prvního čtení.

Legislativní pozadí

O dané problematice jsme v monitorinzích již informovali.

Cílem zamýšlené směrnice je ochránit práva pracujících a potenciálně napomoci i jejich mobilitě, a to nejen na vnitrostátní, ale především na celounijní úrovni. Současně platí, že výsledná norma by se neměla dotknout standardních důchodových schémat.

Obsah návrhu

EP v červnu (navzdory názoru Komise) navrhl, aby nebyla garantována „automatická přenositelnost“ nároků na penzijní připojištění. Záruky právně ošetřené legislativou EU by se měly týkat především zajištění srovnatelných podmínek v oblasti penzijního připojištění v jednotlivých členských státech (minimální věk 21 let, avšak se striktnějšími podmínkami pro mladší účastníky doplňkových důchodových schémat), resp.

zaručení „držby“ práv na budoucí vyplacení výnosů z již existujících doplňkových důchodových schémat.

Pokud by byl návrh schválen v dané podobě, počítá se s tím, že výsledná směrnice bude – jde-li o otázku přenositelnosti – nejpozději do pěti let modifikována (ve smyslu posílení tohoto prvku). Text by měl vstoupit v platnost (resp. měla by vypršet jeho implementační lhůta) do dvou (výjimečně pěti) let od přijetí.

Další vývoj

Návrh podléhá schválení spolurozhodovací procedurou Rady a EP, nicméně za podmínky, že Rada dosáhne konsenzu.

Tento požadavek je poměrně značnou překážkou, zvláště za situace, kdy je problematika penzijního připojištění upravena v různých členských státech různě (a nehraje v jejich penzijních systémech vždy shodnou roli). Ostatně dostatečně to ilustruje fakt, že Rada se návrhem (ani původním) dosud fakticky meritorně nezabývala. Její další jednání v této věci se očekává ve dnech 5.–6. prosince.

Návrh směrnice o přeshraniční zdravotnické péči

V rámci Komise (před samotným projednáním komisaři) je v současnosti předmětem debaty první návrh směrnice o přeshraniční zdravotnické péči.

Obsah návrhu a sporné body

Cílem textu je stanovit společné principy zdravotnických systémů jednotlivých členských států, vytvořit rámec pro přeshraniční poskytování zdravotnické péče a vzájemnou kooperaci („vzájemné uznávání“) v této oblasti.

Pokud jde o právní bázi návrhu, počítá se články smluv, jež souvisejí s jednotným trhem, veřejným zdravím a službami obecného ekonomického zájmu.

Konkrétně by měla výsledná norma zajistit mobilitu pacientů napříč EU s garancí poskytování potřebných informací a případných náhrad v situacích, kdy by poskytnutá péče neodpovídala kvalitativním požadavkům směrnice. Klíčové přitom je, že za plnění směrnice by měly být plně odpovědny jednotlivé členské státy.

Samotní pacienti by nicméně měli být občany EU (resp. jednotlivých členských států); směrnice by se neměla vztahovat v žádném smyslu na občany třetích zemí. Poplatky za ošetření by měly stanovovat ty země, v nichž by byla péče (konkrétnímu pacientu) poskytnuta. Na druhou stranu (s výjimkou běžné hospitalizace a přesně specifikovaných nákladných

zámků) by členské státy neměly disponovat možností odmítnout pacienty z jiných členských zemí, resp. neměla by být z jejich strany vyžadována tzv. autorizace.

Samotný návrh je problematický (krom toho, že je vysoce pravděpodobné, že se na jeho vypracování podíleli experti určitých členských zemí, neboť Komise v této oblasti nedisponuje potřebnými lidskými zdroji) především tím, že potenciálně problematizuje roli soudů v případě aplikace výsledné komplexní směrnice.

Současně doposud nebyla zodpovězena otázka, jak bude „sladěn“ status pacienta podle zamýšlené normy a existujícího a platného nařízení 1408/71 o koordinaci národních systémů sociálního zabezpečení, nehledě na fakt, že „mobilní“ pacienti by měli mít zaručena jiná práva a povinnosti než pacienti ostatní. Samostatnou kapitolou je otázka financování, jejíž řešení Komise nenavrhl; počítá s faktickým ad hoc přístupem ze strany jednotlivých členských států, resp. s tím, že náklady na poskytování přeshraniční zdravotní péče budou sdílet.

Další vývoj

Vzhledem k tomu, že návrh doposud nebyl schválen kolegiem komisařů, nemohlo být zahájeno jeho projednávání. Kdy se tak stane, není v tuto chvíli odhadnutelné.

Přetrvávající problémy si patrně vyžádají delší čas, než bude text definitivního návrhu připraven ke zveřejnění.

Společný konsolidovaný základ podnikové daně

V průběhu října došlo k několika setkáním na expertní úrovni stran připravované směrnice o společném konsolidovaném základu podnikové daně (Common Consolidated Corporate Tax Base; CCCTB).

Legislativní pozadí

O dané problematice jsme v monitorinzích již informovali v souvislosti se záměrem realizovat plnění výsledné směrnice postupně (s „náběhovým“ mechanismem) nebo – v případě nesouhlasu některých členských států – v rámci tzv. posílené spolupráce jen těch zemí, které by se pro CCCTB vyslovily.

Aktuální stav projednávání a obsah návrhu

V současnosti je návrh předmětem zkoumání odborníků a ještě neexistuje ve své finální podobě. Již nyní je ovšem patrné, že má potenciál zasáhnout do fiskálních politik jednotlivých členských států, byť nikoliv stanovením konkrétních sazeb, ale pouze

definicí společného konsolidovaného základu (což nicméně podle některých názorů může znamenat prakticky totéž – eliminaci daňové konkurence).

Aktuálním debatám dominují dvě otázky, jejichž řešení ještě nebylo nalezeno. Jedná se o způsobu redistribuce prostředků vybraných na konsolidovaném základě a integraci finančního sektoru do rámce směrnice (příčemž samotný sektor je pro). Pokud jde o právní bázi zamýšlené směrnice, měly by jí být především pasáže smluv související s jednotným trhem, ovšem s tím, že výsledný text by měl být odsouhlasen jednomyslně Radou (členskými státy). Důležité v tomto směru nicméně je, že doplňující akty by měly být přijímány prostřednictvím expertních výboru tzv. komitologie, jež je charakteristická poměrně nízkou mírou „kontrolovatelnosti“.

Směrnice by se měla obecně týkat všech podnikatelských subjektů působících v EU, ať už „domácích“, nebo ze třetích zemí, přičemž seznam těch, jež by do jejího rámce nespádaly, by měl být pravidelně revidován.

Počítá se nicméně i s tím, že jednotlivé konkrétní firmy by mohly až po dobu osmi let (ve formátu 5+3) od vstupu směrnice v platnost CCCTB nevyužívat.

Samotný konsolidovaný základ daně by měl být vypočítáván ročně, přičemž by mělo být možné uplatnit některé (v tuto chvíli ještě nespecifikované) odpočitatelné položky.

Sporné body

Krom výše uvedených sporných bodů, které celou debatu o CCCTB doprovázejí, jsou předmětem diskuse především parametry, jež by měly být rozhodné pro to, které subjekty budou součástí režimu CCCTB obligatorně.

Tato otázka je podstatná zejména s ohledem na vnitřní transakce skupin podniků, resp. s ohledem na to, zda je po zavedení CCCTB zdaňovat ještě separátně, nebo ne (Komise se v tuto chvíli kloní spíše ke druhé z variant).

Pokud jde o redistribuci příjmů na konsolidovaném základě, počítá se s doposud nespecifikovanou, avšak údajně jednoduchou „matematickou formulí“.

Již dříve se proti celé koncepci CCCTB postavila např. Velká Británie, Irsko, Slovensko, pobaltské státy a neoficiálně i ČR.

Další vývoj

V následujícím období se počítá s vypracováním studie, jež zváží všechny relevantní důsledky zavedení CCCTB, patrně včetně jejich kvantifikace. Podstatné přitom bude, která data Komise využije. V jejich plánech se v tomto směru počítá s více va-

riantami, přičemž výsledek může být zvolenou opcí výrazně ovlivněn.

Návrh na zavedení CCCTB by měl být oficiálně zveřejněn v roce 2008 (spíše na jeho konci) a samotný režim CCCTB by mohl (podle neoptimističtějších odhadů) začít platit nejdříve v roce 2010.

1.4 RADA

Nařízení o udělování kontraktů pro zajišťování veřejné dopravy

Rada 18. září schválila konečné znění nařízení o udělování kontraktů pro zajišťování veřejné dopravy. Potvrdila tak předchozí dohodu s EP, o níž byla vedena jednání v první polovině roku 2007 (viz dřívější monitoringy).

Legislativní pozadí

Samotný EP završil své druhé čtení již 10. května. Komise svůj návrh přeložila nadvakrát – v roce 2000 a 2005. Důvodem byly kontroverze stran původního textu.

Obsah nařízení

Nová norma nahradí předpisy 1191/69 a 1107/70 naposledy modifikované v roce 1991. Jejím cílem je reagovat na skutečnost, že v současnosti se stírá hranice mezi jednotlivými operátory, již působí (primárně) na evropské úrovni. Jinak řečeno, kontrakt na zajištění veřejné dopravy bude moci principiálně získat kterýkoli operátor z kterékoli země EU.

Předtím však bude nezbytné zrušit (resp. časově omezit) stávající exkluzivní kontrakty mezi veřejnými autoritami a příslušnými operátory. To je první ze změn, které nové nařízení přináší.

Druhou změnou je elementární požadavek na vypisování výběrových řízení v případě zajišťování veřejné dopravy. Což však automaticky neznamená, že veřejná doprava bude plně otevřena konkurenci.

V případě, že se členské státy rozhodnou přidělit kontrakt přímo, budou pouze nuceny respektovat následující: musí jít buď o dohodu se stávajícím operátorem, nebo o kontrakt s „omezenou hodnotou“ (max. 1 mil. €, nebo 300 tis. km ročně), nebo o (jasně definovanou) výjimečnou situaci, nebo o jakoukoli těžkou železniční dopravu.

Obecně platí, že nařízení se vztahuje na autobusovou a vlakovou dopravu, byť jednotlivé členské státy budou rovněž moci do jeho rámce zahrnout i dopravu říční a námořní.

Pokud jde o délku kontraktů, počítá se s 10 lety v případě silniční a s maximálně 15 lety v případě železniční dopravy (s možným prodloužením až o polovinu v přesně stanovených případech).

Další vývoj

Očekává se, že první kontrakty budou podle nového nařízení uzavírány za 12 let (text vstoupí v platnost po dvou letech po zveřejnění v Úředním věstníku EU).

Liberalizace poštovních služeb

Rada 1. října dosáhla politické dohody ve věci liberalizace poštovních služeb poté, co návrh v červenci schválilo plénum EP.

Legislativní pozadí

O celé problematice jsme v monitorinzích již několikrát informovali, přičemž jsme poměrně zevrubně popsali klíčové prvky zamýšleného kroku (především zajištění tzv. univerzální – všem dostupné – služby).

Obsah návrhu

Zjednodušeně řečeno platí, že cílem je úplná liberalizace všech poštovních služeb (i v oblasti zásilek lehčích než 50 gramů), a to co nejdříve. Komise navrhla 1. leden 2009. S ohledem na rozdílnou situaci v jednotlivých členských státech (a tudíž jejich naprosto rozdílné zájmy) bylo možné daný termín považovat za zcela nerealistický už v době předložení návrhu (říjen 2006).

Rada nyní obecný záměr liberalizace (za nesouhlasu Lucemburska) podpořila. Mělo by k ní dojít od ledna 2011, v Lucembursku a deseti dalších státech (mezi něž patří kromě ČR i Kypr, Řecko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Malta, Polsko, Rumunsko a Slovensko) s dvouletým odkladem.

Měla by se nicméně uplatnit tzv. klauzule reciprocity, jež zamezí, aby poštovní firmy z „neliberalizovaných“ zemí nepůsobily na liberalizovaných trzích.

Sporné body

Návrh poněkud paradoxně počítá i s právní úpravou (ochranou) pozice poštovních zaměstnanců v souvislosti s liberalizací, což jeho „dosah“ poněkud omezuje.

Na druhou stranu dosavadní debaty ukázaly, že v opačném případě by byl patrně zcela neprůchodný. Což adekvátně platí i o zajištění tzv. univerzální služby, jejíž parametry (včetně otázek financování) si budou moci stanovit jednotlivé členské státy.

Reakce aktérů

Z reakcí, které se v souvislosti s přijetím liberalizačního návrhu objevily, lze upozornit (spíše však v negativním slova smyslu) především na tu, již zveřejnily poštovní odbory (UNI Postal), které současně oznámily, že hodlají proti liberalizačním krokům stávkovat. Jejich požadavky přitom byly v návrhu směrnice poměrně podrobně ošetřeny.

Ostatní aktéři (mj. PUG a FFPI) především kvitovali, že Rada vůbec dospěla k dohodě a navržené parametry v podstatě akceptovali. Jediným zásadním problémem do budoucna se zdá být především fakt, že stávající poštovní operátoři mají v jednotlivých členských státech zpravidla zaručeny určité daňové výhody, což by mohlo potenciálně znevýhodňovat pozici těch, kteří by chtěli na poli poštovních služeb začít podnikat.

Další vývoj

Druhé čtení návrhu v EP se očekává v prvním kvartálu roku 2008.

Vzhledem k tomu, že Rada přijala svou politickou dohodu prakticky v souladu s názorem EP, neočekávají se v tomto směru žádné zásadní překvapení.

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

2.1 BUDOUCNOST EU

Reformní smlouva – obsah návrhu

Portugalské předsednictví zveřejnilo oficiální text připravované tzv. Reformní smlouvy, která by měla být přijata představiteli členských států na říjnovém summitu v Lisabonu. Reformní smlouva představuje kompromis 27 států Unie. Největší úpravy se týkaly nastavení tzv. „red lines“ zajišťujících výjimky Velké Británie.

Předseda Evropské komise José Manuel Barosso vyjádřil jisté obavy z toho, že by evropské instituce mohly ztratit politickou moc vzhledem k posilování role národních parlamentů, kterou Reformní smlouva předpokládá. Hrozilo by, že by státy vyjednávaly samostatně mezi sebou a ne prostřednictvím evropských institucí. Smlouva také může vést k jistému soupeření čelních představitelů Unie na mezinárodním poli, a to předsedy Komise, Rady a ministra zahraničí. Pozice stálého předsedy Rady, která již nebude rotovat každých šest měsíců, může podle Barossa vést k vytvoření „nového kruhu“ vně Komise a Parlamentu.

Status Evropské centrální banky se jevil také jako problematický. Její guvernér Jean-Claude Trichet zaslal portugalskému předsednictví požadavek obnovit speciální statut, který měla banka v původním textu euroústavy. Reformní smlouva ji zařadila mezi ostatní instituce, a proto se Trichet obával možného politického ovlivňování suverenity ECB. Takové vměšování předvedl francouzský prezident Sarkozy. Trichetův návrh byl však zamítnut.

Podle komisařky pro komunikaci Margot Wallströmové by bylo žádoucí do jisté míry sjednotit ratifikaci smlouvy tak, že by alespoň některé státy tento proces započaly současně. To by podle Wallströmové zahájilo intenzivnější debatu o celoevropských otázkách.

Některé obsahové body návrhu tzv. Reformní smlouvy
Návrh tzv. Reformní smlouvy představuje návrh změn dosud platné Smlouvy o Evropské unii (ve znění Smlouvy z Nice) a Smlouvy o Evropském společenství (ve znění Smlouvy z Nice). Z tohoto hlediska tedy nepředstavuje jednoduše „konsolidova-

ný“ text, jako tomu bylo u někdejší Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu, ale je předkládána dosud obvyklým způsobem navržených revizí platného primárního práva. Tato forma, stejně jako absence explicitních obsahových prvků „ústavního charakteru“, příznačných pro dokument ústavní smlouvy, má podtrhovat kontinuitu Reformní smlouvy s dosavadním primárním právem a stavět ji na roveň jiných dosavadních revizí primárního práva. Skutečností však je, že Reformní smlouva zavádí většinu inovací, s nimiž počítala ve svém textu již Smlouva o Ústavě pro Evropu. Je tomu tak v rovině institucionální i v rovině vymezení kompetencí mezi členskými státy a nadnárodní úrovní.

Lze říci, že Reformní smlouva oproti textu ústavní smlouvy pouze zmírňuje či oslabuje některé kontroverzní prvky (např. princip nadřazenosti práva EU právu členských států), mnohde navíc pouze v nominální rovině (názvy některých nových institucí typu ministra zahraničních věcí EU či názvy používaných legislativních nástrojů, o nichž hovořila ústavní smlouva).

V některých bodech zůstala zachována i rétorika návrhu ústavní smlouvy (čl. 4 např. hovoří o „loajální spolupráci“ členských států v Unii za účelem plnění úkolů vyplývajících ze smluv). Návrh vzešlý prozatím z jednání mezivládní konference zahrnuje návrh preambule, návrh vlastního textu Reformní smlouvy, který obsahuje změny Smlouvy o EU a Smlouvy o ES, a obsáhlé návrhy změn doprovodných protokolů a prohlášení, které však budou z právního hlediska tvořit neoddelitelnou součást budoucí smlouvy.

Postupující komunitarizace

Dle Reformní smlouvy (podobně jako dle smlouvy ústavní) fakticky mizí pilířová struktura někdejšího Maastrichtského chrámu, protože Evropská unie nahrazuje Evropská společenství (čl. 1), což není pouze nominální krok (o Unii namísto Společenství se hovoří i v rámci celé novelizované Smlouvy o ES). Ve spojení s právní subjektivitou EU tato skutečnost umožňuje užívání legislativních nástrojů a kompetencí orgánů komunitárního prvního pilíře (Společenství) i v ostatních pilířích (s explicitními výjimkami v oblasti společné zahraniční politiky a přirozeně obrany, s mnohem méně výjimkami pak

v oblasti justiční a policejní spolupráce, kde je rozšíření kompetencí Komise a legislativních nástrojů běžných pro první pilíř nejpatrnější).

Ačkoli Reformní smlouva na rozdíl od ústavní smlouvy neobsahuje Chartu základních práv coby integrální součást, odkazuje již samotný text smlouvy na to, že Charta má stejnou právní hodnotu jako smlouvy (čl. 6). Dle připojeného protokolu se některá ustanovení Charty uplatňují odlišným způsobem pro Polsko a Velkou Británii (zejména s ohledem na možnost ESD posuzovat polské a britské správní a právní předpisy v souladu s Chartou).

Institucionální změny Reformní smlouvy

Evropský parlament

V institucionální oblasti Reformní smlouva podobně jako smlouva ústavní staví rozpočtovou funkci EP na roveň Radě a podobně jako ústavní smlouva určuje maximální hranici počtu europoslanců, a to na 750 (na 1 stát může připadat maximálně 96 a minimálně 6 poslanců), což má klíčový význam pro volby do EP v roce 2009. Tyto volby jsou konec konců prezentovány také jako jeden z hlavních politických impulsů pro urychlení procesu ratifikace. Konečně rozložení křesel pro jednotlivé členské státy má určit jednomyslným rozhodnutím Evropská rada.

Evropská rada, Rada a předsednictví

Pokud jde o diskutovanou otázku předsednictví Evropské rady a Rady ministrů, opět v duchu inspirace ústavní smlouvou má stát v čele Evropské rady předseda volený kvalifikovanou většinou na dobu 2 a půl roku.

Rada má (podobně jako dle ústavní smlouvy) zasedat ve dvou formacích: jako Rada pro obecné záležitosti (v příslušných formacích podle tematického zaměření) a Rada pro zahraniční věci. Této předsedá vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, kterého opět jmenuje Evropská rada kvalifikovanou většinou na návrh Komise. Předsednictví Rady pro obecné záležitosti naopak zajišťují dle „starého“ principu rotace členské státy.

Nehrozí tedy, že by ČR o předsednictví v první polovině roku 2009 přišla, jak bývá často interpretováno. Bude ale oslabena jeho iniciační a do určité míry i vyjednávací funkce, předsednická země se bude „dělit“ o tyto kompetence do určité míry s předsedou Evropské rady a také se zmocněncem pro SZBP, zjednodušeně řečeno, zůstanou tedy předsednické země v téměř nezměněné podobě zachovány manažerské a organizační povinnosti, v „politické“ roli iniciátora však bude značně oslabe-

na. V budoucnu lze tedy očekávat, že se bude zmenšovat možnost předsednického státu hrát roli „driving seat“ (síly určující další směřování EU), jako tomu bylo v minulosti u některých velkých států (Velká Británie, Německo), bude klesat i jeho role „honest brokera“ (sjednavače konsensu). Inovace v předsednictví Evropské rady a Rady ministrů tedy dosti nepochybně směřují k posílení nadnárodní úrovně před rovinou státu.

Komise

Reformní smlouva podobně jako ústavní smlouva nemění nic na legislativním monopolu Komise. Při výběru jednotlivých členů Komise má být kladen důraz na jejich „evropanství“. Až do roku 2014 má platit zásada 1 země = 1 komisař, je tedy jasné, že v Komisi jmenované po volbách do EP v roce 2009 tedy bude mít ČR ještě svého zástupce. Od 1. listopadu 2014 však již má být jmenována Komise s počtem členů odpovídajícím dvěma třetinám členských států.

Princip rotace má jednomyslně určit Evropská rada, citlivost otázky počtu komisařů však naznačuje skutečnost, že zde smlouva vkládá „bezpečnostní klauzuli“: Evropská rada může jednomyslně určit, že počet komisařů bude po roce 2014 jiný než, jak smlouva stanovila. Otázka velikosti Komise tedy není s Reformní smlouvou definitivní.

Mechanismus kvalifikované většiny

Smlouva nově určuje mechanismus hlasování kvalifikovanou většinou, i když je zde časový posun oproti původnímu textu mandátu červnové Evropské rady. Od 1. listopadu 2014 znamená kvalifikovaná většina, nutná pro přijetí návrhu, minimálně 55% členských států, reprezentujících aspoň 65% obyvatel EU, blokační většinu musí tvořit aspoň 4 členské státy. Končí tedy vážené hlasování nadhodnocující menší a méně lidnaté státy, na vyžádání lze tímto postupem hlasovat ještě v tzv. přechodovém období do 31. března 2017.

Úloha národních parlamentů v legislativním procesu

Za zajímavou inovaci, jejíž reálné fungování v praxi ale zřejmě prokáže až budoucnost (a zde panují určité pochybnosti jednak o plné reálné využitelnosti tohoto mechanismu, jednak vzhledem k řadě překážek, které uplatnění mechanismu klade i sama smlouva), je považováno zapojení vnitrostátních parlamentů do legislativního procesu.

Faktické snížení role vnitrostátních parlamentů v legislativních a politických systémech členských zemí EU bývá citováno jako jeden z důsledků „evropeizace“ a transformace procesu vládnutí v EU,

který díky narůstajícím pravomocím nadnárodních orgánů vzdaluje tematicky i procesuálně politický a legislativní proces občanům i národnímu přímo volenému tělesu, kterým je národní parlament. Síla nadnárodní legislativy (zejména nařízení a do značné míry směrnic) obsahově omezuje manévrovací prostor nejen národní vlády, ale i národního parlamentu v procesu legislativní tvorby. Je otázkou, jestli tuto rovnováhu příklánějící se stále více ve prospěch nadnárodní roviny, může zvrátit větším procesuálním zapojením národních parlamentů smlouva, která současně v jiných bodech kompetence nadnárodních orgánů značně rozšiřuje. Každopádně oproti návrhu ústavní smlouvy je role vnitrostátních parlamentů zdůrazňována již ve vlastním textu smlouvy a ne pouze v přídatných protokolech (viz Protokol č.1 o úloze vnitrostátních parlamentů v Evropské unii).

Vnitrostátní parlamenty by měly mít de facto blokační funkci (tento moment bývá zdrojem kritiky, smlouva posiluje vnitrostátní parlamenty jako blokátory či „záchrannou síť“, nijak neposiluje jejich aktivní či iniciační funkci). Mohou ji uplatňovat např. v momentě, kdy posuzují, zda je příslušný legislativní návrh v souladu s principy subsidiarity a proporcionality. Ještě důležitější je ovšem skutečnost, že národní parlament má být de facto jediným institucionálním prvkem, který může sám zablokovat změnu smluv tzv. „zjednodušeným postupem“, tedy využití oné známé „generální“ překlenovací klauzule, která dává pravomoc pouze na základě jednomyslného rozhodnutí Evropské rady a většinového hlasování EP umožnit Radě, aby v kterékoli meritorní oblasti působení EU použila místo mechanismu hlasování jednomyslností mechanismus QMV, krom oblasti bezpečnostní politiky a obrany.

Toto sporné ustanovení ústavní smlouvy zůstalo Reformní smlouvou v rámci změn Smlouvy o EU zachováno, pouze byla posílena právě úloha vnitrostátních parlamentů při možném zablokování tohoto postupu (vnitrostátní parlament může do 6 měsíců projevit nesouhlas jak s iniciovanou změnou mechanismu hlasování v Radě, tak se změnou řádných legislativních postupů, což znamená užití QMV v kombinaci se spolurozhodováním EP, v dané oblasti na mimořádné – zpravidla jednomyslnost v Radě a pouhá konzultace EP).

Dle zmíněného Protokolu č.1 se tyto pravomoci v případě vícekomorových vnitrostátních parlamentů vztahují na obě komory. Uvedení příslušných inovací do praxe tedy nepochybně zvýší nároky především na analytickou a revizní činnost parlamentních těles a pečlivý přezkum příslušných legislativních norem vytvářených na unijní úrovni.

Za zmínku stojí také úloha vnitrostátních parlamentů podílet se na mechanismech hodnocení provádění politik Unie v někdejších 3. pilíři (prostor svobody, bezpečnosti a práva), kde byly pravomoci nadnárodní roviny posíleny velmi patrně.

Princip změny smluv a oboustranná flexibilita

V souvislosti se zachováním mimořádného postupu změny smluv z ústavy, který umožňuje rozšiřování QMV a spolurozhodování EP bez vlastní změny smluv, bez svolání konventu, následné ratifikace apod. (viz čl. 33), lze zmínit, že tzv. obousměrná flexibilita, tedy možnost nejen rozšířit, ale i omezit pravomoci EU, může být uplatněna pouze v řádném postupu. Mimořádným postupem dle čl. 33 lze kompetence nadnárodních orgánů pouze rozšiřovat, nikoli omezovat.

Vymezení kompetencí

I když tato skutečnost není v textu návrhu Reformní smlouvy natolik patrná, jako tomu bylo u ústavní smlouvy, zachovává návrh také „ústavní“ dělbu kompetencí mezi Unii a členské státy (i když explicitně není tato dělba kompetencí součástí změn Smlouvy o EU, ale Smlouvy o ES). Jako zcela samostatná oblast je upravena společná zahraniční a bezpečnostní politika, která figuruje v rámci změn Smlouvy o EU.

Návrh podobně jako ústavní smlouva mluví o budování společné obranné politiky, jež může směřovat až ke společné obraně v EU, včetně úlohy Evropské obranné agentury. Zbytky někdejšího třetího pilíře jsou již definitivně přesunuty do korpusu návrhů změn Smlouvy o ES, jsou tedy nominálně i fakticky komunitarizovány.

Smlouva o ES ve znění Reformní smlouvy hovoří o výlučných kompetencích Unie, kam náleží celní unie, stanovení pravidel hospodářské soustěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu, měnová politika pro členské státy s měnou euro, zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky, společná obchodní politika a uzavírání mezinárodních smluv, pokud je na jejich počátku legislativní akt Unie.

Právně závazné akty zde může vytvářet a přijímat pouze Unie, členské státy jen tehdy, pokud je k tomu Unie zmocní a pokud provádějí akty Unie.

Mezi pravomoci sdílené mezi Unii a členskými státy patří vnitřní trh, sociální politika (omezená na hlediska vymezená ve smlouvě), hospodářská, sociální a územní soudržnost (tedy politika „strukturálních fondů“), zemědělství a rybolov vyjma zachování biologických mořských zdrojů, životní prostředí, ochrana spotřebitele, doprava, transevropské sítě, energetika, prostor svobody,

bezpečnosti a práva (někdejší 3. pilíř), a oproti ústavní smlouvě také „společné otázky bezpečnosti v oblasti veřejného zdraví“.

Podstatou sdílených pravomocí je, že zde závazné právní akty vytvářejí a přijímají EU i členské státy, ty pak tam, kde je EU nevykonala či se rozhodla již nevykonávat.

Smlouva dále hovoří o koordinaci hospodářských politik a politik zaměstnanosti členských států a o poslední škále kompetencí, kde EU podobně jako v ústavní smlouvě podporuje a „doplňuje“ činnost členských států, přičemž tato její aktivita nemá vést k harmonizaci politik členských států. Patří sem ochrana a zlepšování lidského zdraví, průmysl, kultura, cestovní ruch, vzdělávání, mládež a sport, civilní ochrana a administrativní spolupráce.

Katalog kompetencí a jejich náplň je tedy téměř totožný s ústavní smlouvou, tento fakt, jak již bylo zmíněno, poněkud zamlžuje, že se hovoří sice striktně o kompetencích Unie, jejich vymezení však figuruje v někdejší novelizované Smlouvě o ES. Je tedy logickou a do určité míry i právní otázkou, zda lze vůbec hovořit o Reformní smlouvě jako o novelizaci a „pokračovateli“ stávající Smlouvy o ES, vzhledem k tomu, že Reformní smlouva v celém korpusu Smlouvy o ES nahrazuje Společenství novou entitou (Unie). Reformní smlouva tak mnohem spíše Smlouvu o ES z meritorního hlediska ruší a vtěluje ji do Smlouvy o EU, stírá hranice mezi oběma jak z nominálního hlediska, tak z hlediska příslušných nástrojů, legislativních mechanismů, „dělby moci“ a kompetencí jednotlivých orgánů, stejně jako to činila ústavní smlouva, s explicitním zmíněním specifických oblastí, které tvoří především společná zahraniční a bezpečnostní politika a společná obrana (i SZBP je však zmíněna jak v novelizované Smlouvě o EU, tak v novelizované Smlouvě o ES).

Zcela bez významu nejsou ani některé dílčí obsahové změny smluv, které se netýkají fundamentálních institucionálních či procesuálních otázek. ČR například Reformní smlouvou ztrácí status členského státu, na který se v souvislosti s měnou euro vztahuje výjimka. Je otázka, jaké konsekvence by tato změna měla pro případ budoucího konání referenda o zavedení společné měny.

Návrh smlouvy nově hovoří v samotném textu o tom, že Unie rozvíjí zvláštní vztahy se státy ve svém sousedství a může s nimi za tímto účelem sjednávat zvláštní dohody (čl. 7). V přídatných protokolech je (ač na neformální bázi) institucionalizována euroskupina (skupina států, jejichž měnou je euro a která se může neformálně scházet a dokonce volit na 2 a půl roku svého předsedu), je upravena stálá strukturovaná spolupráce v oblasti obranné

a bezpečnostní politiky, zdůrazněn význam tzv. služeb obecného zájmu. Další připojené protokoly mění status Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky. Součástí balíku návrhů vzešlých z jednání mezivládní konference je ještě soubor deklamací k některým článkům.

Reformní smlouva – politická debata a otázka referenda

Možnosti referenda k reformní smlouvě

Ratifikační proces textu Reformní smlouvy je v několika evropských státech klíčovým tématem. Vlády Velké Británie, Nizozemí a Dánska čelí silnému tlaku z řad opozice, odborů, médií a dalších skupin vyhlásit k této smlouvě referendum. Vlády od počátku jednání referendum odmítají a zdůrazňují, že v situaci, kdy text smlouvy již postrádá ústavní charakter a problematické pasáže, není veřejné hlasování nezbytné.

Velká Británie

Britská vláda argumentuje také tím, že Reformní smlouva zahrnuje její požadavky opt-outs v oblastech justice a policejní spolupráce, Schengenského systému nebo Charty základních práv. Možnosti opt-out v oblasti justice a policejní spolupráce se rozhodlo využít také Irsko, které se odvolává na hrozbu izolace ze společného britsko-irského právního prostoru. Účinnost výjimky vláda přehodnotí po třech letech. Oproti Velké Británii bude možné, aby evropská policie měla možnost zatknout podezřelé na irském území.

Britská konzervativní opozice se odvolává na volební programy stran, jež referendum slíbily vyhlásit a také na to, že Reformní smlouva je jen kosmeticky upravenou původní smlouvou a vláda by tak měla dostát svému předvolebnímu slibu. Britská vláda je pod tlakem také z vlastní Labour party, jelikož podle zprávy parlamentního výboru (The European Scrutiny Committee), ve kterém mají většinu poslanci vládní Labour party, mají vyjednané záruky značné nedostatky a je možné, že v klíčových oblastech nebudou tzv. „red lines“ vůbec zajištěny. V takovém případě je podle svých slov Gordon Brown připraven Reformní smlouvu vetovat nebo vyhlásit referendum.

Týden před klíčovým summitem proto předseda Evropské komise José Manuela Barroso připomněl, že britské záruky byly vyjednaný již Tony Blair. „Nemyslím si, že by mohla být britská náruč otevřena světu a zároveň jejich srdce a mysl uzavřena Evropě,“ uvedl. Domnívá se, že dosažení fungujícího společného trhu, na kterém je Velká Británie klíčovým hráčem, lze jen prostřednictvím

silných evropských institucí. Věří také, že minulá jednání vedla k zaručení úspěchu celého projektu. Z řad opozice však existuje názor, že EU bude díky Reformní smlouvě moci zasahovat do pracovního práva Británie i přes její výjimku z Charty základních práv. Již zmíněný parlamentní výbor však poukazuje na to, že Reformní smlouva přičkne nové pravomoci také Evropskému soudnímu dvoru nebo evropské instituci na boj proti kriminalitě, Eurojust. Eurojust by získal pravomoc zmrazit majetek (britských) občanů a také přístup do databáze policie anebo možnost vydávat zatykač. Britská opozice je také zdrženlivá vůči návrhu komisaře pro spravedlnost Fratinnioho zavést funkci evropského prokurátora, který by mohl řídit národní policii při vedení vyšetřování přeshraničního zločinu v oblasti drog, terorismu nebo podvodu. Vláda na druhou stranu argumentuje tím, že smlouva představuje možnost a ne povinnost přijímat legislativu v oblasti justice a bezpečnosti, pokud je to proti britským zájmům. V oblasti zahraniční politiky také nedojde k oslabení vlivu na mezinárodním poli, ale Unie bude mít díky společnému ministru zahraničí jednotný hlas.

Podle průzkumů veřejného mínění agenturou YouGov pro deník Daily Telegraph se pro vyhlášení referenda vyslovuje až 64% občanů, z čehož je nadpoloviční většina dotázaných ze všech parlamentních stran.

Nizozemí

Nizozemská vláda se k možnosti vyhlásit referendum chtěla vyjádřit až na základě doporučení nejvyššího vládního poradního orgánu, Rady státu. Ta shledala, že text Reformní smlouvy neobsahuje konstituční prvky, nizozemská suverenita není tedy ohrožena a referendum není nezbytné. Rozhodnutí vlády referendum nevyhlášovat se setkala s nevolí poslanců tří parlamentních stran – dvou stran proevropských, jedné euroskeptické, kteří chtějí podat vlastní iniciativu referenda.

Návrh referenda by mohl zablokovat senát, který je svým složením spíše konzervativní, přičemž křesťanští demokraté a liberálové jsou proti vyhlášení referenda.

Dánsko

Dánsko se stalo třetím hráčem v debatě o referendu k Reformní smlouvě. Vláda vyčkávala na rozhodnutí, zda Reformní smlouva znamená přesunutí části dánské suverenity na Unii; v takovém případě dánská ústava ukládá referendum vyhlásit. Opozice vyvíjí značný tlak vést celonárodní debatu o Reformní smlouvě namísto vládou navrhované rozpravy pouze na poli parlamentu.

Dánský předseda vlády Rasmussen považuje referendum za nepodmíněně vzhledem k tomu, že všech devět sporných bodů, které Dánsko označilo za nepřijatelné, bylo z textu vyňato. Červnové průzkumy veřejného mínění ukázaly, že přes padesát procent obyvatel si ale referendum přeje. V roce 2005 jej vláda zrušila po neúspěšném hlasování obyvatel ve Francii a Nizozemí.

Dánové se již jednou proti evropské smlouvě vyslovili, a to v roce 1992 proti Maastrichtské smlouvě.

Všechny tři státy se obávají toho, že pokud by jeden svolil s vypsáním referenda, tlak na zbylé vlády by byl enormní a Reformní smlouva by mohla být opět občany odmítnuta.

Role Polska v debatě o Reformní smlouvě

Polsko se nachází v jiné situaci, nežli jeho západní sousedé. Od počátku jednání o Reformní smlouvě je silným hráčem určujícím si podmínky, za kterých je ochotno smlouvu schválit.

Po složitých jednáních na červnovém summitu Evropské rady schválilo mandát mezivládní konference, která měla připravit konkrétní podobu textu smlouvy a vyústit v říjnový summit v Lisabonu a v podepsání smlouvy představiteli členskými státy. Na počátku října polská delegace pohrozila vetem, jelikož její červnové požadavky nebyly podle ní v textu zahrnuty. Jedná se hlavně o tzv. Ioanninský mechanismus, který členskému státu umožní nepřijmout většinové rozhodnutí, pokud to ohrožuje jeho národní zájmy.

Ostatní členské země nesouhlasí se zakotvením tohoto principu do smlouvy a byly by ochotny jej zařadit do doprovodných protokolů. Po setkání polského prezidenta s jeho francouzským protějškem však došlo k ujištění Polska, že jeho červnové požadavky, zejména zachování současného rozdělení hlasů v Radě do roku 2017, budou dodrženy. V takovém případě Polsko text podpoří, přestože domácí situace je kvůli předčasným volbám, které se konají 21. října, napjatá.

2.2 EURO A PAKT STABILITY A RŮSTU

Rozpočtová doporučení pro ČR

Na základě kritického hodnocení, které vydala Komise k českému konvergenčnímu programu v září 2007 vzhledem k plánovanému nesplnění maastrichtského kritéria týkajícího se maximální povolené míry rozpočtového deficitu, schválila Rada ministrů financí EcoFin 10. října tzv. roz-

počtová doporučení pro ČR. Podle něho by ČR měla upravit svoji rozpočtovou politiku tak, aby byla schopna do roku 2008 snížit svůj rozpočtový schodek pod požadované 3 % HDP, jak se původně zavázala dle konvergenčního programu z roku 2004.

Politické a legislativní pozadí

Komise v květnu 2007 a následně v zářijovém sdělení kritizovala především skutečnost, že vzhledem k teprve nedávnému schválení reformy veřejných financí a ještě předtím (na sklonku vlády Paroubkova kabinetu) proběhnuvšímu navýšení mandatorních výdajů ČR vykáže v průběhu roku 2007 prohloubení rozpočtového schodku (na základě výpočtů dle metodiky Eurostatu, která není ve všech parametrech totožná s kalkulací používanou vzhledem k plnění maastrichtských kritérií v různých členských státech) až na 3,9 % HDP. Pozvolnější snižování, které reforma předpokládá, přinese v roce 2008 sice jeho snížení, ke splnění rozpočtového kritéria však dojde až v roce 2009.

Ačkoli Komise v srpnu 2007 přivítala reformu veřejných financí včetně reformy daňové, pověřila Radu, která s vizí plnění rozpočtového kritéria ze strany ČR vyjádřila nespokojenost už v červnu, aby vydala doporučení vyzývající ČR k dodržení původně plánovaného programu snížení rozpočtového deficitu do roku 2008 a k poklesu rozpočtového schodku na minimální úroveň 1 % do roku 2012.

Institucím EU bývá v souvislosti s hodnocením konvergenčních programů vyčítán malý ohled na strukturální reformy probíhající v nových členských státech a jejich ekonomické i sociální souvislosti, na druhou stranu plnění maastrichtských kritérií v jejich současné podobě (nedojde-li ke změnám, o nichž se hovořilo v souvislosti s nedostatečným plněním podmínek Paktu stability a růstu ze strany samotných členů eurozóny), typu míry rozpočtového schodku či celkového zadlužení veřejných financí země, představuje pozitivní cestu k ozdravení ekonomik států potýkajících se stále s faktem nedokončených či nedostatečných reforem. Negativem je direktivní přístup evropských institucí (především Komise) a fixace plnění maastrichtských kritérií na postupné „povinné“ přijetí společné měny.

Doporučení Rady nemá právně závazný, sankcemi vymahatelný charakter, je ovšem určitým politickým signálem. O případném uplatnění sankcí za dlouhodobé neplnění konvergenčního programu rozhoduje Komise, která tradičně uplatňuje přísnější pohled vůči státům vně eurozóny (zejména v případě států EU-10), nežli v případě států, které již společnou měnu přijaly.

(Ohledně rozpočtového deficitu a dodržování plánů jeho snižování jsou nyní „v hledáčku“ Komise a Rady EcoFin především Sarkozyho Francie, hledající také spíše autonomní cestu v rámci socio-ekonomických reforem, bez ohledu na tlak Komise na plnění stabilizačních kritérií, Itálie, dlouhodobě se potýkající s problémem veřejných deficitů a Řecko, které již jako problematické do eurozóny vstoupilo. Rada naopak pochválila za plnění plánů snižování deficitu Německo, Nizozemí, Švédsko či Finsko).

Je však třeba podotknout, že v souvislosti se společnou měnou řešila EU v období září a října letošního roku i poněkud méně závažné kauzy, než je otázka plnění či neplnění konvergenčních kritérií ze strany ČR: Mírný skandál v institucích EU vyvolala distribuce nových mincí eura, na nichž je vyražena již rozšířená EU. Část na východě neukončeného kontinentu, která je vidět na mincích, zobrazuje i některé nečlenské státy, a to Bělorusko a evropskou část Ruska, na minci se však již nevešlo Turecko, což podnítilo některé europoslance k vystoupení na téma „pojetí demokracie ze strany EU“ (zahrnutí autoritativního Běloruska a části země kontroverzního prezidenta Putina a opomenutí Turecka, jež je kandidátským státem), případně „absorpční kapacita EU“ v rámci zářijového plenárního zasedání. Inkriminované euromince jsou již v oběhu ve Slovinsku, které přijalo jednotnou měnu od ledna letošního roku.

2.3 FINANCOVÁNÍ EU

Rozpočet 2008

Podzim představuje tradiční období, v němž se na pořad jednání EP a Rady dostává návrh rozpočtu pro nový rok. Rozpočtový výbor EP projednával návrh rozpočtu na rok 2008 již v průběhu prvního týdne měsíce října, pro první čtení v plénu rozpočtový návrh výbor připravil během jednání 9. října. První čtení rozpočtového návrhu v plénu EP je naplánováno na 23. října.

Politické a legislativní pozadí

Jedná se o druhý rozpočet připravovaný v rámci parametrů a finančních stropů současné finanční perspektivy, zároveň probíhá na půdě institucí EU debata o hlubší reformě rozpočtové politiky jako takové (nejprve ve střednědobém horizontu v letech 2008/2009, následně s novou finanční perspektivou od roku 2014). V případě ratifikace Reformní smlouvy navíc EP získá zcela rovnocenné rozpočtové pravomoci s Radou ministrů, což by dále posílilo jeho úlohu v rozpočtové proceduře (prozatím může

navrhovat změny pouze v tzv. povinných výdajích, nepovinné výdaje, jejichž změna je ve výhradní kompetenci Rady, může pouze odmítnout).

Pozice orgánů EU k rozpočtovým výdajům

Rozpočet na rok 2008 již prošel prvním čtením Rady v červenci, která navrhla celkovou sumu výdajů v objemu cca 128,5 mld. € v závazcích a 119,5 mld. € v platbách, což udržuje celkový objem rozpočtu EU pod 1% HNP EU.

Návrh Rady bývá tradičně úspornější vzhledem k předběžnému rozpočtovému návrhu Komise (v Radě zasedají zástupci členských států, které do rozpočtu EU na základě svého HDP přispívají, zájmem čistých plátců proto obvykle bývá co nejnižší objem rozpočtových výdajů, zájmy příjemců přitom častěji hájí Komise a EP nežli jejich zástupci v Radě, i když k navyšování obvykle následně dochází v jiných kapitolách než jsou strukturální fondy, kde bývá objem prostředků do značné míry dán finanční perspektivou).

EP se obvykle pokouší v příslušných nadpisech věnované prostředky navyšovat, takže jeho podoba návrhu (v nepovinných výdajích) mívá blíže k návrhu Komise. V souladu s touto skutečností Komise navrhovala v závazcích a platbách zhruba o miliardu euro více, pozice EP je ještě „štědrejší“, hodlá maximálně přiblížit výdaje rozpočtu výdajovému stropu, který pro rok 2008 stanovuje finanční perspektiva (1,1% HND).

Pozice Rozpočtového výboru EP

EP hodlá dodatečné výdaje věnovat v kapitole 1a (Konkurenceschopnost pro růst a zaměstnanost), která se týká do značné míry cílů Lisabonské agendy, a to konkrétně na realizaci projektu satelitní navigace Galileo, a to až o 700 mil. € více než požaduje ze své pozice Rada. Podobně Rozpočtový výbor EP požaduje navyšování prostředků také na podporu vybudování sítě Evropského technologického institutu, přičemž tyto dva cíle (Galileo a ETI), stejně jako celkové navyšování prostředků v kapitole 1a hodlá prosazovat i v rámci plánované střednědobé revize rozpočtové politiky, která by podle některých představ měla přinést změny v plánovaných ročních rozpočtových limitech, podle jiných by měla být jen kosmetického charakteru a přinášet spíše „výhled“ na budoucí změny. Tradičně EP navrhuje výdajové změny i v oblasti zahraniční politiky EU, která se v nové finanční perspektivě skrývá pod nadpisem 4 (EU jako globální aktér).

EP tak chce učinit prostřednictvím přesunu až čtvrtiny výdajů plánovaných na podporu SZBP jako takové (zřejmě také v souvislosti s plánovaným

vzrůstem významu oblasti po eventuelní ratifikaci Reformní smlouvy) na adresnou pomoc Kosovu a také Palestinské samosprávě. Tento přesun v rámci jednoho z nadpisů umožňuje nový flexibilní nástroj rozpočtové politiky v příslušné oblasti, který zavedla finanční perspektiva 2007–2013. Budoucnost Kosova je přitom jednou ze sporných otázek, kterou EU řeší na mezinárodní platformě i ve vztahu k jednomu ze států snažících se o získání kandidátského statusu (Srbska). Otázka nezávislosti Kosova je problémem na mezinárodní rovině (pozice USA versus pozice Ruska, ne zcela jednotný postoj členských států EU), Srbsko navíc překvapilo Brusel prohlášením, že mu kandidátský status nestojí za změnu pozice vůči kosovské otázce. Jednou ze zmiňovaných variant vztahu EU, rozšiřující se eventuelně dále na Balkán, vůči sporné oblasti je i začlenění Kosova do regionální politiky EU coby euroregionu, což by ovšem vyžadovalo větší zacílení finančních prostředků na podporu obnovy oblasti. Návrh změn rozpočtového určení prostředků v nadpisu 4 ze strany Rozpočtového výboru EP by mohl vycházet vstříc podobným úvahám. Podpora Palestiny zase bývá považována za jedno ze sporných zahraničně politických a finančních angažmá EU, stejně jako fakt, že do značné míry tvoří těžiště vnější politiky EU na Blízkém východě.

Další navyšování rozpočtových prostředků navrhuje EP v oblasti někdejší justice a vnitra, za zmínku stojí především zdvojnásobení prostředků určených na fungování agentury Frontex mající zvládat migraci ze třetích zemí na vnějších hranicích EU, i když tento nový nástroj společné politiky boje s ilegální migrací v současnosti čelí kritice, mimo jiné i za hospodaření s finančními prostředky. Rozpočtový výbor podrobil mírné kritice také navrženou výši administrativních výdajů na provoz Komise a vyzval Komisi k jejich vysvětlení, což lze označit za jakýsi „zdvížený prst“ instituce s dosud slabším postavením v rámci rozpočtového procesu vůči instituci, která je autorem rozpočtového návrhu.

2.4 ROZŠIŘOVÁNÍ EU

Turecko

Po volbě nového prezidenta pokračuje Turecko ve své cestě do EU. Vysocí představitelé EU jeho reformní procesy podporují, avšak dodávají, že je před Tureckem dlouhá cesta. Parlamentní výbor pro zahraniční věci zveřejnil 3. října rezoluci ke vztahu EU-Turecko, jež bude následována výroční zprávou Komise hodnotící progres tureckého přibližování se Evropě.

Turecký prezident Gül ve svém projevu před Radou Evropy prohlásil, že Turecko je odhodláno hájit nejvyšší standardy demokracie, lidských práv a právní stát. Vyzdvihl také navržené reformy týkající se rovných příležitostí, zákazu diskriminace, zajištění svobody projevu a vyznání a týkající se zlepšení kulturních vazeb. Poslanci ocenili novou tureckou ústavu a otevření debaty o energetické bezpečnosti. Nicméně, rezoluce zdůraznila potřebu Turecka zamezit projevům extremismu a násilí, zajistit dostatečnou občanskou kontrolu armády, parlamentní kontrolu tajných služeb a policie a dodržování svobody projevu.

Postoj Komise

Komisař pro rozšiřování EU Oli Rehn zdůraznil, že palčivým problémem je v Turecku právě omezená svoboda projevu a vyznání, když je podle ústavy možné trestat za „urážku“ Turecka.

Rezoluce volá po stažení tureckých vojsk z Kypru a vyjednání konečného řešení, stejně jako v případě kurdské otázky. Parlamentní výbor také oslovuje Komisi, která by měla efektivněji podporovat občanskou společnost v Turecku.

Role Francie

Otázka možného členství Turecka v EU je spojena také s postojem Francie, jejíž ústava v současnosti zahrnuje článek o nutnosti vypsát referendum k jakémukoli rozšíření EU, které proběhne po přijetí Chorvatska. Bývalý prezident Chirac chtěl tímto článkem uklidnit obavy veřejnosti z přijetí Turecka do Unie a zvýšit pravděpodobnost přijetí euroústavy v roce 2005. Současný prezident Sarkozy chce tento článek zrušit, z obav o zastavení rozšiřovacího procesu o balkánské státy jako Makedonie nebo Albánie. Sarkozy je zastáncem silnější role parlamentu v politice a svůj odmítavý postoj k tureckému členství nemění.

2.5 ZEMĚDĚLSTVÍ

Střednědobá revize SZP (health check)

Komise 1. října zveřejnila detaily připravované střednědobé revize společné zemědělské politiky, která je v eurožargonu pojmenována jako „health check“, tedy jakási zdravotní prohlídka.

Historické a legislativní pozadí

Po MacSharryho reformě z roku 1992, Agendě 2000 a střednědobé revizi SZP komisaře Franze Fischlera by mělo jít o čtvrtý komplexnější zásah do mechanismů a pravidel fungování.

MacSharryho reforma na počátku 90. let znamenala první zásadnější zásah do SZP, která do té doby nezaznamenala od svého vzniku v 60. letech podstatnější změnu (výrazně omezila podporu SZP založenou na cenové regulaci, zavedla přímé platby s cílem zrušení závislosti finanční podpory SZP na množství produkce a rozšířila nenáročnou, projektově vázanou podporu rozvoje venkova, tedy tzv. „druhého pilíře“ SZP). Následující dva zásahy do fungování SZP již přinesly méně fundamentální změny a spíše navázaly na filosofii reformy MacSharryho: Agenda 2000 řešila především parametry finanční podpory v souvislosti s potřebou umožnit východní rozšíření EU, Fishlerova střednědobá revize z roku 2003 zase pozměnila systém přímých plateb ve snaze o jejich úplné oddělení od produkce (změna systému jednotné platby na hektar SAPS v systém fixní jednotné platby na farmu SPS) a podmínění podpor dodržováním přesných legislativních norem týkajících se ochrany životního prostředí, spotřebitele, welfare zvířat či registrace dobytka (systém legislativních norem cross-compliance). Prozatím posledním mechanickým zásahem do systému fungování a zejména financování SZP je zavedení zemědělského fondu pro podporu venkova EAFRD s novou finanční perspektivou 2007–2013.

Přetrvávající problémy a kritika SZP

Navzdory zmíněným reformním krokům SZP jako celek nadále čelí kritice pro přetrvávající rozpočtovou náročnost (i když zejména MacSharryho a Fishlerova revize přinesly výraznější přesun rozpočtových výdajů ve prospěch neproduktivního druhého pilíře SZP) i vnější kritice obchodních partnerů v rámci mezinárodního obchodu a WTO pro přetrvávající neliberálnost, protekcionistický a preferenční charakter v některých sektorech. Potřeba dalších reforem SZP tedy představuje konstantní téma na poli politik Společenství (EU), doprovázené otázkami nikoli po tom, zda uskutečnit další reformu, ale především jakou podobu má tato reforma mít. Bohužel stávající signály přicházející ze strany Komise naznačují, že zřejmě opět nepůjde o zcela fundamentální zásah, který by znamenal hlubokou a dlouhodobou změnu fungování SZP a stávajícího systému její podpory, ale spíše o snahu odstranit některé dílčí problémy, které jsou předmětem největší kritiky, případně některé anachronismy přetrvávající v mechanismech SZP. Vzhledem k tomu, jak obtížné je nalézání konsensu o jakékoli dílčí změně v rámci SZP, lze i takovou snahu označit jako pozitivní, i když vzhledem k zmíněným nejkritizovanějším bodům SZP není dostačující.

Obsah sdělení Komise

Komise se ve zveřejněném sdělení, které hodlá představit Radě ministrů ke schválení v listopadu 2007 soustřeďuje především na tři oblasti: revize stávajícího systému jednotné platby na farmu SPS, včetně systému legislativních norem cross-compliance; větší liberalizace a podpora konkurenceschopnosti SZP; ekologický rozměr zemědělství – „módní“ téma klimatických změn a důležitá otázka hospodaření s vodními zdroji.

Především za účelem naplnění prvního cíle Komise navrhuje některá konkrétní opatření: sdělení hovoří o zjednodušení systému cross-compliance, který v současnosti zahrnuje asi 19 základních legislativních norem a vyžaduje v rámci členských států značné přizpůsobení legislativního prostředí v oblasti zemědělství či životního prostředí, včetně posílení kontrolních a inspekčních mechanismů. Další snahou je odstranit jeden z široce kritizovaných jevů, kterým je fakt, že ani dosavadní reformy finančních mechanismů v oblasti SZP výrazněji nepřispěly k odstranění asymetrie přerozdělovaných prostředků. Údaje o příjemcích přímých plateb stále ukazují, že největší část těchto výdajů na oblast SZP se kumuluje u zhruba 20% největších zemědělských či potravinářských producentů, zatímco u malých farem není neobvyklá situace, že příjem z přímých plateb stěží pokrývá výrobní náklady a investované prostředky. Komise chce tuto situaci napravit stanovením limitních příjmů v oblasti SPS, a to jak v horní, tak ve spodní hranici, i když sdělení samotné konkrétně nespecifikuje, jakým způsobem by tyto limity měly být určovány.

V oblasti další liberalizace a stabilizace produkční složky SZP představuje důležitý návrh pokračování trendu v omezování až směrem k úplnému zrušení podpory intervencí v oblasti plodin pěstovaných na orné půdě, což by mělo dle Komise vést k narovnání jejich cen na trhu, stejně jako připravované zrušení produkčních kvót v letech 2014–2015. Zaznamenaníhodným prvkem sdělení je také důraz na větší zohlednění regionálních specifik zemědělské politiky, i když sdělení opět není v tomto bodě konkrétnější.

Každopádně dopady některých reforem dílčích sektorů SZP (reforma cukru, připravovaná reforma trhu s vínem) ukazují, že v tomto ohledu mají revizní kroky v oblasti SZP spíše nedostatky (např. požadované zrušení doslazování vína cukrem v regionech, v nichž přirozenou cestou nedosahují hrozny díky klimatickým podmínkám požadované cukernatosti a není z tohoto hlediska vhodné ani doslazování vinným moštem coby tradiční způsob používaný např. v severnějších regionech Francie či v Německu).

Předpokládaný postup „health check“ SZP

Je otázkou, kolik se z hlediska pozic jednotlivých členských států, z nastíněných změn v rámci „health check“ podaří prosadit i zda je tato pozice Komise maximem možného, čeho lze v rámci střednědobé revize SZP dosáhnout. Revize SZP je naplánována na rok 2008 (očekávaná rámcová shoda na parametrech revize a příslušných legislativních změnách) a 2009 (pravděpodobné uzavření konsensu a implementace revize). Jednání o příslušných legislativních opatřeních by měla být otevřena za slovinského předsednictví, které v první polovině roku 2008 vystřídá stávající předsednictví portugalské. K dohodě na většině parametrů revize SZP by mělo dojít ještě do skončení francouzského předsednictví v Radě ministrů, české předsednictví v první polovině roku 2009 by tedy mělo hrát v této oblasti spíše roli „honest broker“, vyjednače, který se pokouší o dosažení konsensu, spíše než proponenta konkrétních (svých) představ, případně dozoru nad implementací revize (i když v této roli je samozřejmě klíčová úloha Komise).

Nelze zapomínat ani na skutečnost, že proběhne-li ratifikace tzv. Reformní smlouvy do roku 2009, podle stávajícího návrhu by mohlo české předsednictví již fungovat do značné míry dle „nových“ pravidel (posílená programová spolupráce s dalšími dvěma předsednickými zeměmi v rámci „týmového předsednictví“, oslabení pozice předsednické země funkcí voleného předsedy Evropské rady). I když lze očekávat, že v době českého předsednictví bude vzhledem k souběhu s jakýmsi „přechodovým obdobím“ fungování institucí EU docházet spíše k hledání nové optimální úlohy předsednictví v Radě.

Změny v sektoru cukru a cukrovarnictví

26. září Rada ministrů schválila podobu dalších zásahů do sektoru cukrovarnictví a společného trhu s cukrem, který byl reformován od července 2006.

Legislativní pozadí problému

Reforma společného trhu s cukrem měla přinést jednak zhruba třetinový pokles cen cukru na vnitřním trhu EU, jednak měla být v průběhu čtyř let snížena produkce této komodity o cca 6 mil. tun prostřednictvím dobrovolného opouštění cukerných kvót v příslušných členských státech ze strany producentů cukru výměnou za zisk kompenzačních prostředků z restrukturalizačního fondu. Vzhledem k vlastnické struktuře v cukrovarnictví v rámci EU však došlo k rapidnímu poklesu výroby cukru a odchodu cukrovarů z produkce zejména u menších

a často nových členských států (Slovensko, ČR, ale také např. Finsko), kde ukončili výrobu převážně zahraniční vlastníci. Ve velkých členských státech, kde je cukrovarnictví převážně v domácích rukou a tvoří také „strategickou“ součást potravinářské výroby (Francie, Německo, z nových členů ale i Polsko), však touto dobrovolnou cestou došlo jen k zanedbatelnému poklesu produkce cukru.

Komise tedy zvažovala další krácení cukerních kvót jednak prostřednictvím zapojení prvovýrobců (tedy zemědělců) do restrukturalizace (měli mít dle původní podoby návrhu Komise možnost žádat o prostředky z restrukturalizačního fondu až do výše 10% opuštěné cukerní kvóty), dále prostřednictvím zachování nezměněné výše restrukturalizačních prostředků, o které mohli výrobci žádat (původně se měla částka poskytovaná cukrovarníkům nahradou během čtyř let snižovat, aby byli motivováni k rychlému opuštění výroby). Pokud by ani toto nepomohlo, chtěla Komise přikročit k plošnému zkrácení cukerní kvóty jednotlivým členským státům, bez ohledu na to, zda již restrukturalizační program nastoupily, nebo ne.

Postoj ČR ke změnám navrženým Komisí

Předložená varianta návrhu Komise byla velmi nepřijatelná pro ČR, kde již došlo k opuštění více než 20% přidělené cukerní kvóty odchodem společnosti Eastern Sugar, protestovala proto proti návrhu Komise v EP i následně v Radě ministrů. V rámci Zemědělského výboru EP čeští zástupci připomínkovali projednávaný návrh Komise, na půdě EP byl prezentován ze strany ČR také vlastní návrh řešení situace, do níž se reforma cukerního pořádku, od počátku kritizovaná některými zástupci ČR v EP (v té době kritikou nepodpořenou příliš ze strany zástupců ministerstva zemědělství v Radě, která byla ovšem při jednání o reformě cukerního pořádku rozhodujícím orgánem) dostala.

Čeští zástupci v září 2007 poukazovali v EP a následně i v Radě na to, že ČR v rámci reformy již přišla jak o čtvrtinu výrobní kvóty, tak o někdejší

pozici exportéra cukru. Další krácení cukerních kvót by ČR do roku 2010 postavilo téměř jednoznačně do role dovozce této komodity. Český návrh byl založen na odlišném výpočtu případného krácení kvót, které mělo doléhat více (i když nikoli destruktivně) na státy, které prozatím výrobní kvótu prakticky nesnížily, a zohledňovat již proběhlou restrukturalizaci v jiných státech. „Břemeno“ snižování kvót tak mělo být v rámci členských států rovnoměrněji rozloženo. Český návrh měl přinést i úspory restrukturalizačnímu fondu, protože ČR připomínkovala další navýšení kompenzací těm, kteří se pro restrukturalizaci v následujících letech teprve rozhodnou a upřednostňovala raději zacílení finančních prostředků v sektoru pro nevýrobní dimenzi a rozvoj venkova. Český návrh měl respektovat i specifika zdejších producentско-pestitelských vztahů (velké pestitelské podniky na jedné straně a zahraniční vlastníci cukrovarů na druhé straně), pro které by zapojení pestitelů do restrukturalizace mělo destruktivní účinky.

Výsledek hlasování EP a rozhodnutí Rady

Při zářijovém hlasování v EP ovšem české pozměňovací návrhy ve většině podpořeny nebyly, což do značné míry ilustruje rozdíl teorie a praxe reformem zemědělské politiky. Podařilo se ovšem prosadit, že v roce 2010 nedojde k plošnému krácení cukerních kvót, jež by nezohledňovalo o jakou část kvóty již ten který stát v uplynulém období přišel.

Stanovisko EP zohlednila také Rada, která ke konečné podobě změn v sektoru cukru dospěla 26. září. Navzdory kritice uplatněné ze strany ČR, ale také Dánska, Finska či Slovenska, výsledná úprava zachovávala sporné prvky původního návrhu Komise: především částečné zapojení pestitelů do restrukturalizačního schématu a již zmíněné krácení kvót (zohledňující ovšem již odevzdanou kvótu), pokud nedojde ke snížení produkce o cca 3,8 mil. t cukru v EU do roku 2010. K přezkumu, zda bude dodatečné krácení kvót nutné, má dojít na přelomu let 2009–2010 na základě dat týkajících se produkce cukru v EU v období 2006–2009.

III. PŘEHLED KLÍČOVÝCH HLASOVÁNÍ EP A HLASOVÁNÍ SKUPINY ODS V EP¹**Plenární zasedání ve dnech 24. – 27. září 2007**

Projednávaný návrh	Datum hlasování pléna	Výsledek hlasování						Poznámky
		Pro		Proti		Zdrželi se hlasování		
		Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	
Saryusz-Wolského zpráva týkající se společné evropské vnější energetické politiky (A6-0312/2007) – závěrečná rezoluce ke zprávě	26. září 2007	553	0	103	0	27	8	1 posl. ODS nepřítomen
Zpráva Gruberové týkající se legálního přistěhovalectví (A6-0322/2007) – závěrečná rezoluce ke zprávě	26. září 2007	557	0	101	0	22	8	1 posl. ODS nepřítomen

Plenární zasedání ve dnech 10. – 11. října 2007

Projednávaný návrh	Datum hlasování pléna	Výsledek hlasování						Poznámky
		Pro		Proti		Zdrželi se hlasování		
		Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	
Lamassoure Severinova zpráva týkající se složení Evropského parlamentu (A6-0351/2007) – závěrečná rezoluce ke zprávě	11. října 2007	378	0	154	0	109	8	1 posl. ODS nepřítomen

¹ Přehled obsahuje pouze ta hlasování, při nichž poslanci hlasovali na vyžádání po jménech.

IV. SLOVNÍČEK

Agenda 2000

Všeobecný dokument z roku 1997 o rozšíření EU, reformě společných politik a o budoucím finančním rámci Unie po 31. prosinci 1999. Součástí Agendy 2000 byly posudky Komise na země, které se v té době ucházely o členství v EU.

Blokační menšina

Pojem související s hlasováním v Radě. Tzv. Ioanninský kompromis z roku 1994 blokační menšinu vymezuje v rozmezí 25–30% hlasů v Radě. V současné EU-27 je stanovena na 91 hlasů, které jsou zapotřebí, aby členské státy v Radě nepodpořily projednávaný návrh.

Cross-compliance

Také „křížová shoda“. Vyžaduje, aby zemědělci dodržovali při hospodaření předepsané legislativní požadavky týkající se ochrany životního prostředí, zdraví zvířat apod. Uplatňuje se u zemědělců, kteří jsou příjemci tzv. přímých plateb. Pokud podmínky nedodrží, mohou jim být tyto platby sníženy nebo zrušeny.

Dohodovací řízení

Také smířčí řízení. Fáze spolurozhodovací procedury, kterou Rada a EP zahajují v případě, že při projednávání návrhu legislativy nedospěly ke vzájemné shodě. Dohodovacího řízení se účastní zástupci obou institucí. Jejich případný kompromis musí odsouhlasit Rada i EP.

Druhý pilíř

Agenda společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy. Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

Finanční perspektiva

Víceletý finanční rámec EU, který je přijímán ve formě meziinstitucionální dohody mezi Komisí, Evropským parlamentem a Radou. Finanční perspektiva stanovuje rozpočtové priority EU na střednědobé období a nastavuje každoroční výdajové stropy pro každou z nich.

Hlasování kvalifikovanou většinou (QMV)

Způsob hlasování v Radě, při němž jsou jednotlivým členským státům přiděleny hlasy podle jejich „váhy“. Při hlasování QMV se zpravidla naplňuje tzv. trojí většina – většina členských států, jež musejí reprezentovat alespoň 62% celkové populace EU a musejí disponovat alespoň 255 hlasy z celkových 345.

Klauzule passarelle

Také překlenovací klauzule. Princip obsažený mj. v tzv. evropské ústavě. Na jeho základě může po jednomyslném schválení Rady (v některých případech také na základě hlasování EP) dojít k trvalému přesunutí hlasování v určité oblasti z režimu jednomyslnosti do kvalifikované většiny. Úprava hlasování v Radě tedy nevyžaduje revizi primárního práva.

Komitologie

Souborné označení pro výbory, jimiž si Rada udržuje kontrolu nad Komisí ve věci pravomocí, které na ni delegovala.

Komunitární preference

Jeden ze základních principů společné zemědělské politiky EU. Podle této zásady mají členské státy spotřebovat primárně zemědělskou produkci z EU.

Lucemburský kompromis

Politická dohoda z roku 1966, podle které Rada v případě, že jsou dotčeny velmi důležité zájmy členského státu, nerozhoduje kvalifikovanou většinou, ale jednomyslně.

Nařízení

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Nařízení jsou přímo účinná a přímo použitelná a po svém přijetí se stávají součástí práva členských států EU.

Primární právo

Také „ústavní“ právo ES/EU. Je reprezentováno především zakládajícími smlouvami, přičemž zahrnuje i všechny pozdější akty, které je mění: např. přístupové smlouvy, závazné protokoly ap.

První pilíř

Agenda jednotného trhu EU a aktivity (politiky), které na ni navazují. (Vše, co nespadá do druhého nebo třetího pilíře.) Komise má v prvním pilíři exkluzivní právo legislativní iniciativy, Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou, EP spolurozhoduje.

Sekundární právo

Suma právních norem tvořená akty přijímanými orgány ES/EU na základě primárního práva. Typicky se jedná o nařízení, směrnice, rozhodnutí, stanoviska a doporučení.

Směrnice

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Směrnice jsou zpravidla závazné jen co do výsledku a vyžadují přijetí národního prováděcího předpisu.

Spolurozhodování

Nejpoužívanější legislativní procedura v EU. Při spolurozhodování se na přijímání norem podílí rovným dílem Rada i EP.

Subsidiarita

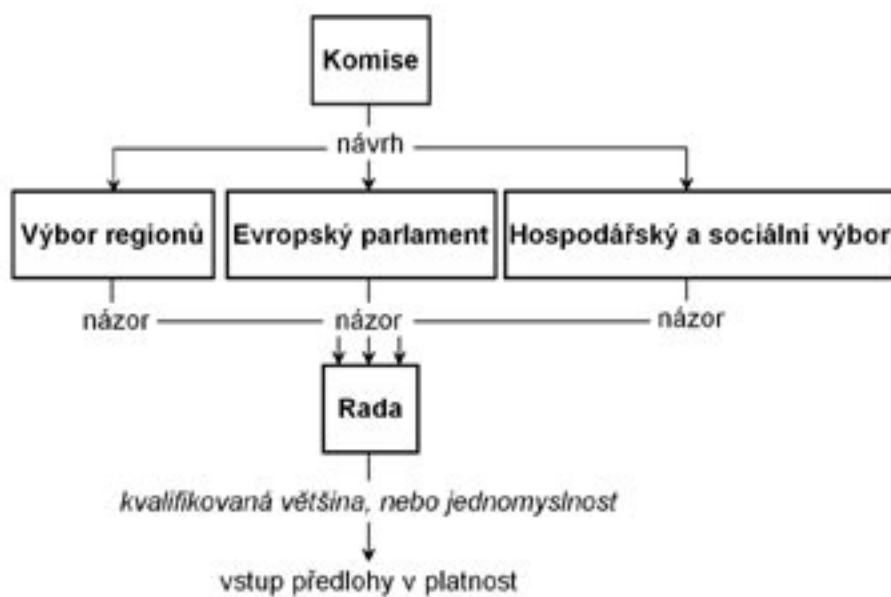
Jeden ze základních principů EU. Podle principu subsidiarity se mají nezbytná rozhodnutí a normy přijímat na té úrovni, která je pro to nejvhodnější.

Třetí pilíř

Agenda spolupráce v oblasti justice a vnitra. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy. Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

V. SCHÉMATA ROZHODOVACÍCH PROCEDUR

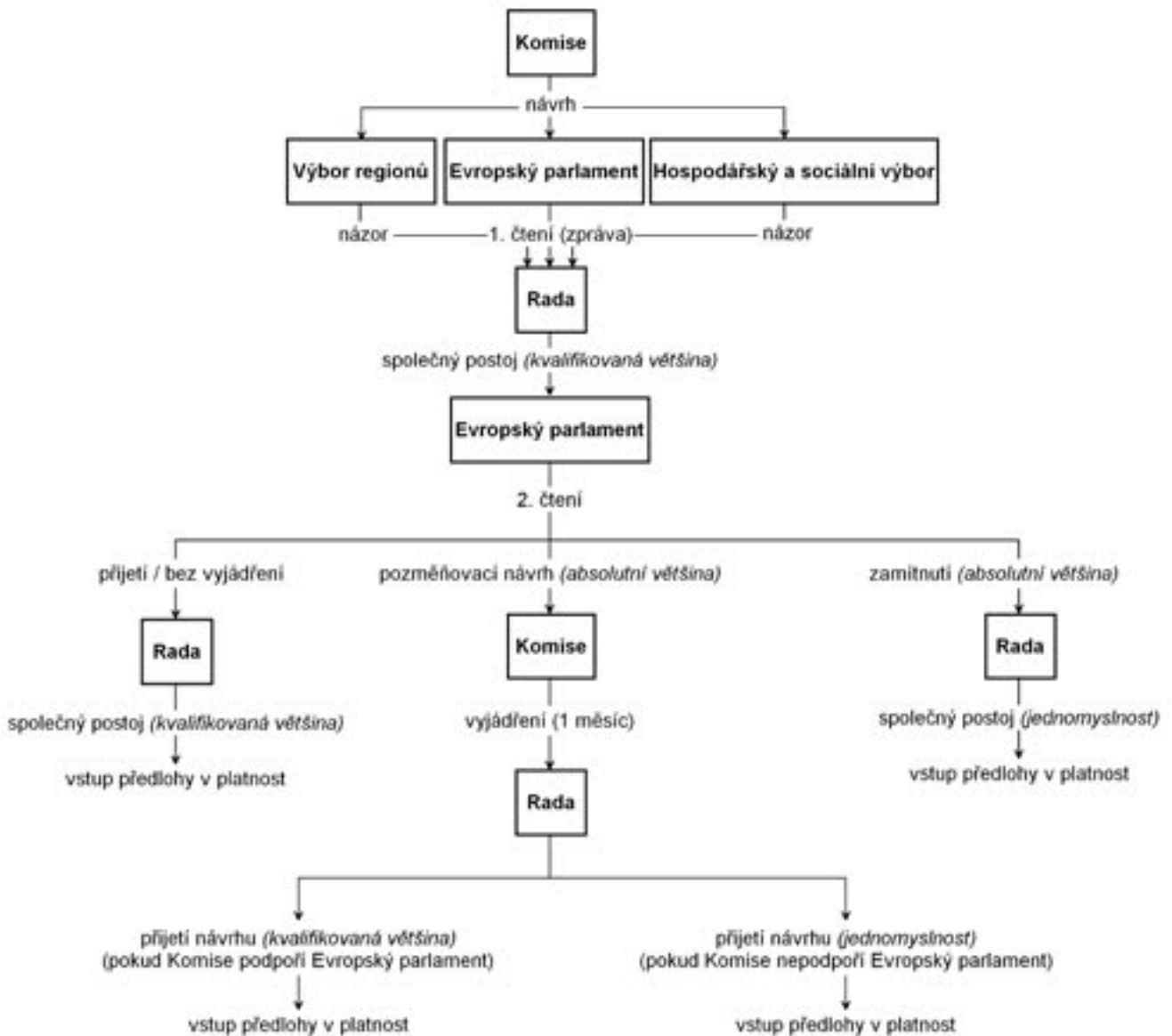
Schéma konzultační procedury

Poznámky

1. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
2. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky není stanovena.
3. Uvedené schéma je jen orientační.

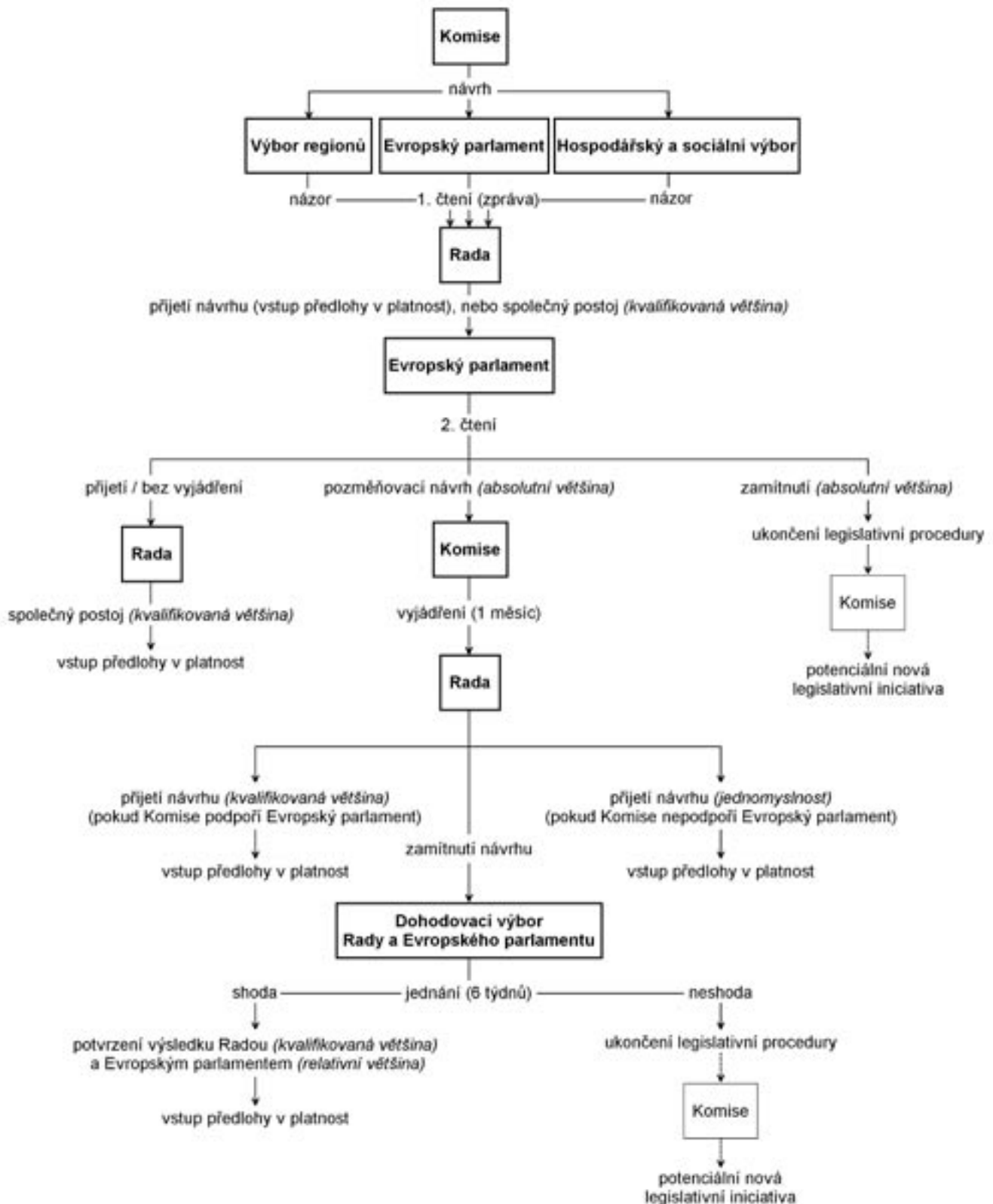
Schéma procedury spolupráce

Poznámky

1. V případě nesplnění požadovaných podmínek legislativního procesu (a v případě neexistence alternativního postupu) projednávání návrhu končí.
2. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
3. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky činí tři měsíce (není-li uvedeno jinak). Po dohodě Rady a Evropského parlamentu ji lze prodloužit o třetinu.
4. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.

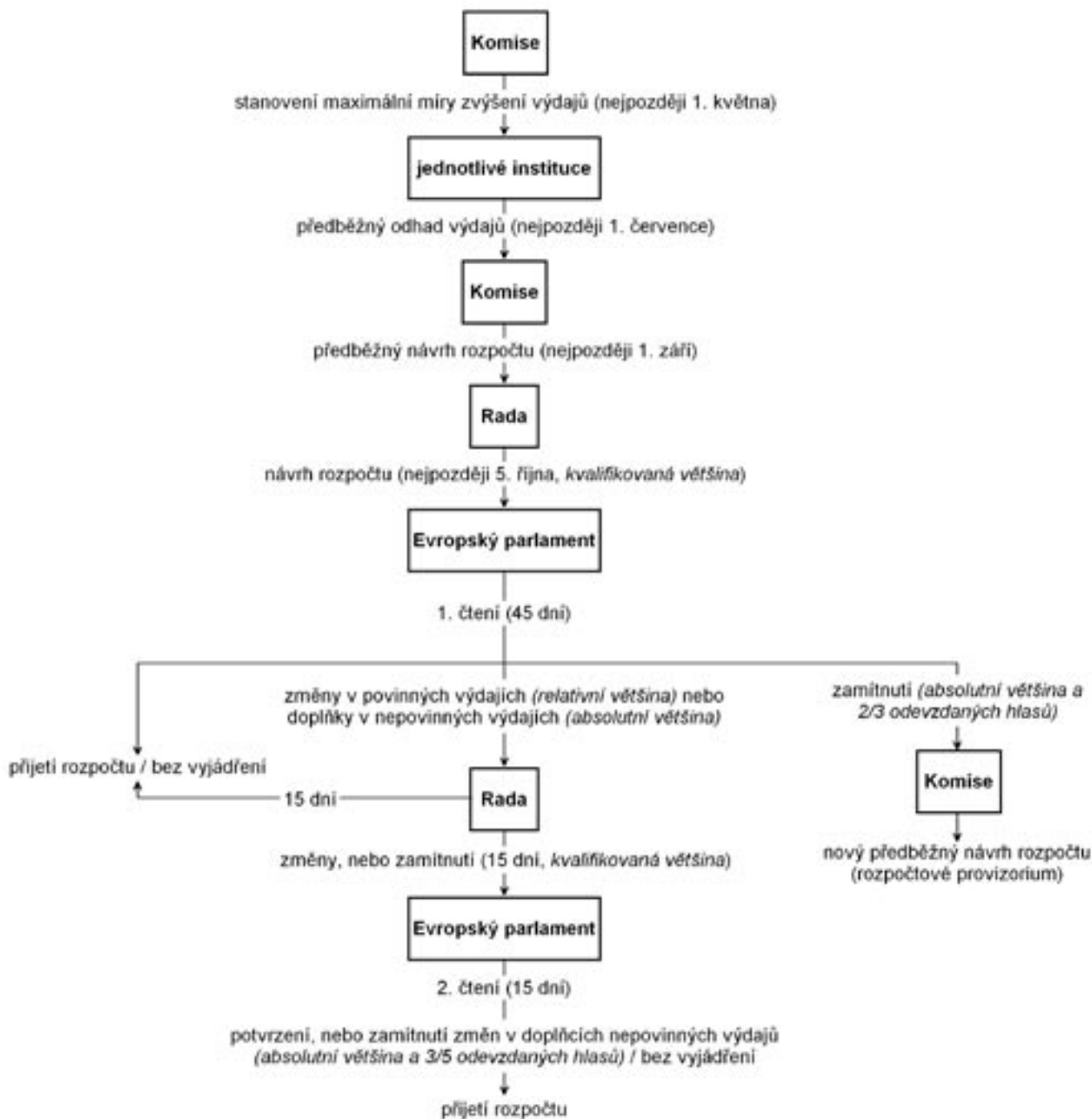
Schéma spolurozhodovací procedury

Poznámky

1. V případě nesplnění požadovaných podmínek legislativního procesu (a v případě neexistence alternativního postupu) projednávání návrhu končí.
2. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
3. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky činí tři měsíce (není-li uvedeno jinak). Po dohodě Rady a Evropského parlamentu ji lze prodloužit o třetinu.
4. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.

Schéma rozpočtové procedury

Poznámky

1. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.